

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Bakalářská práce

2015

Kryštof Rygl

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Kryštof Rygl

**Problematika členství Tchaj-wanu ve
WTO**

Bakalářská práce

Praha 2015

Autor práce: **Kryštof Rygl**

Vedoucí práce: **RNDr. Jan Kofroň, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2015**

Abstrakt

Tato práce se zabývá problematikou členství Tchaj-wanu a Číny ve Světové obchodní organizaci. Komplikovaná otázka tchajwanského mezinárodního uznání, kdy zemi neuznává většina států světa, se negativně promítá do jeho členství v mezinárodních organizacích. Ačkoliv mezinárodní společenství je ochotno tchajwanskou přítomnost v organizacích akceptovat, hlavním problémem nicméně zůstává čínské vynucování politiky jedné Číny. Pevninská Čína nehodlá připustit, že by na jakékoliv oficiální úrovni před jinými státy světa měla jednat se zemí, která s ní soupeří o název a reprezentaci čínského národa. Mezinárodní společenství se snaží připravit takové podmínky, které by dovolovaly společné, bezkonfliktní členství obou států, nicméně ne vždy se mu to podaří. Komplikovanost vzájemného vztahu se promítá převážně na neochotě čínských reprezentantů se svým oponentem jednat. Sporům se tedy především snaží vyhnout. Mezinárodní organizace jakou je WTO, však nastavuje jasné podmínky, které musí každá země při jednání dodržovat. Benefity, které plynou ze členství tak motivují i vzájemně nepřátelsky naladěné země ke společnému dialogu.

Abstract

This paper addresses the issue of membership of Taiwan and China in the World Trade Organization. Complicated matter of Taiwanese sovereignty, state is not recognized by most of the countries, is negatively project into its membership in several international organizations. Although international community is willing to accept Taiwanese presence in international organizations, main problem still remain in Chinese enforcement of One China policy. Mainland China is not able to admit to formally negotiate with state that struggle with about the official name and representation of Chinese nation itself. International community is trying to prepare such conditions that would allow common and easy-going membership for both, nevertheless sometimes not successfully. The complexity of the relationship is primarily reflected on the reluctance of Chinese representatives to act with his opponent. Therefore China is mainly trying to avoid disputes. The international organization such as WTO is setting rules that each member has to maintain during the negotiation. Therefore benefits that ensue from membership motivate hostile members to cooperate.

Klíčová slova

mezinárodní uznání, suverenity, světová organizace, WTO, Tchaj-wan, Čína

Key words

international recognition, sovereignty, international organization, WTO, Taiwan, China

Rozsah práce

79 029 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15. 5. 2015

Kryštof Rygl

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval RNDr. Janu Kofroňovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi poskytl při vedení této práce.

Mezinárodní uznání Čínské republiky – vývoj a důsledky.

(The importance of international recognition of Republic of China -
development and impact)

Svou práci chci pojmout jako případovou studii, která bude zkoumat mezinárodní postavení Čínské republiky.

Výzkumná otázka: Jaké existují alternativy pro Tchaj-wan v boji o mezinárodní uznání a jaké možnosti již byly vyčerpány?

Úvod

Ve své bakalářské práci bych se chtěl zabývat vývojem a důsledky mezinárodního uznání Čínské republiky. Země, rozprostírající se na několika ostrovech v jihovýchodní Asii na pomezí Severo a Jihočínského moře s obyvatelstvem čínského etnika a počtem přesahujícím 20 milionů dlouhodobě usiluje o uznání Mezinárodním společenstvím jakožto suverénního státu. Problematika mezinárodního uznání Čínské republiky sahá až do konce čtyřicátých let, kdy se po občanské válce na pevninské Číně na největší z tchajwanských ostrovů, ostrov Formosa, přesunula část armády Kuomintangu v čele s generálem Čankajškem. V té době totiž byla na území pevninské Číny vyhlášena Čínská lidová republika a pojem Čínská republika se tak zúžil pouze na Tchaj-wan a několik přilehlých ostrovů. Současný stav, kdy pevninská Čína neuznává autonomii Čínské republiky a považuje ji za součást svého území, brání tomuto ostrovnímu státu v boji o mezinárodní uznání, neboť Čínská lidová republika odmítá dvojí diplomatický kontakt a udržuje tzv. politiku jedné Číny. Díky svému křeslu v Radě bezpečnosti OSN vetuje každý záměr Tchaj-wanu, integrovat se do mezinárodního společenství.

Tchaj-wanu, jakožto jedinému historický uznávanému reprezentantovi Číny a vítězi druhé světové války patřilo až do roku 1971 stálé místo v radě bezpečnosti OSN, kdy mu byl na základě rezoluce Valného shromáždění OSN č.2758 odebrán status legitimního zástupce Číny a jako jediného legitimního reprezentanta Číny uznala OSN vládu ČLR. Tím přišel Tchaj-wan o zastoupení v OSN. Od té doby se marně pokouší o znovu vstoupení do této organizace. Hlavním argumentem tchajwanských politiků je, že nikdy po vyloučení z Rady bezpečnosti nebylo oficiálně rozhodnuto o budoucím osudu země. Mnozí politikové tak využívají slovíčkaření k tomu, aby našli mezírku ve smlouvách a mohli být legitimně uznáni za právoplatného člena Mezinárodního společenství.

Kromě ostrova Formosa spravuje Tchaj-wan ostrovy Penghu, Kinmen, Matsu, Wuqui v Tchajwanské úžině v blízkosti pevninské Číny, a dále pak ostrovy Donghsa a Nansha v Jihočínském moři. Tchaj-wan si činní spolu s Vietnamem nárok na Paracel Islands, které jsou v držení ČLR, dále pak spolu s ČLR, Vietnamem, Malajsií a Filipínami usilují o Sparty Islands. Nicméně podle nejnovějšího prohlášení vládních reprezentantů ČR nepodpoří územní nároky ČLR v Jihočínském moři. Specifickým nárokem jsou ostrovy Senkaku Islands, které v současnosti vytváří horkou půdu mezi Čínou a Japonskem, které ostrovy spravuje. S Japonskem totiž ČR v letošním roce uzavřela ekonomickou dohodu o rybolovu, který umožňuje tchajwanským lodím rybařit v oblasti těchto ostrovů, pokud však svojí činností neomezí aktivity japonských lodí.

Od roku 1949 prošel Tchaj-wan postupnými kroky k demokratickému zřízení, neboť ještě za doby Čankajškovi vlády se jednalo o fašisticko-autoritativní model řízení.

K letošnímu roku je Čínská republika uznávaná 21 státy OSN a Vatikánem, kdy ještě do roku 2012 to bylo o jeden stát víc a to o Gambii, která přerušila se zemí diplomatické spojení. Převážně se jedná o malé ostrovní, či zaostalé africké státy, jejichž podporu si Tchaj-wan získává díky takzvané dolarové diplomacii, kdy vrcholní představitelé země cestují s „kufříky plnými peněz“, aby si „koupili“ své mezinárodní uznání.

V současné době je Tchaj-wan součástí WTO (World Trade Organization) a WHO (World Health Organization). V obou případech se jedná o rozhodnutí, ke kterým došlo za velmi specifických podmínek. V případě WTO není k přijetí potřeba absolutní mezinárodní uznání a Čínská republika zde od roku 2002 vystupuje jako Separate Customs Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen and Matsu. Podmínkou, kterou si vyhandlovala ČLR však bylo, že do WTO vstoupí o rok dříve. U Mezinárodní zdravotnické organizace to bylo o trochu komplikovanější, neboť Tchaj-wan zažádal o členství v době mezinárodní epidemie SARS, která řádila ve světě v letech 2002-2003. Jelikož země nebyla součástí organizace, nedostávalo se jí potřebných informací o šíření epidemie a v důsledku toho na ostrově umřelo mnoho lidí. Na základě těchto skutečností byla země v roce 2010 přijata do společenství WHO jako pozorovatel pod názvem Chinese Taipei. Tchaj-wan se mimo jiné snaží použít členství v těchto organizacích jako precedent pro vstup do OSN, které přijetí Tchaj-wanu neustále odmítá.

Od roku 2008 po Kuomintangem vyhraných volbách v ČR dochází k náznakům společného dialogu mezi oběma stranami, jak Tchaj-wanem, tak pevninskou Čínou. V roce 2008 se po 64 letech mezi zeměmi obnovilo letecké spojení a dále dochází ke schůzkám se zástupci nevládních organizací, kteří však reprezentují oficiální stanoviska obou zemí. Mezi oběma zeměmi panuje spolupráce jak v oblasti přímých investic, tak i v oblasti kulturní, kdy si muzea z pevninské a ostrovní Číny propůjčují historické artefakty, které se pojí k jejich společným dějinám.

Závěr

Ve své práci bych se rád soustředil na pokusy ČR o mezinárodní uznání a integraci do mezinárodních organizací. Jako výsledek své práce bych chtěl poskytnout podrobný přehled pokusů, které za dobu své existence musela země podstoupit při tomto úsilí a jaké jsou tendence jak mezi domácí populací, tak politickou reprezentací a jaká je mezinárodní odezva. Umírněnější politická reprezentace volí umírněnější rétoriku a je schopna dohodnout se na mnoha kompromisech a možná se blížíme ke sblížení obou rivalů.

Předběžná struktura bakalářské práce

1) Základní informace

- a) Geografické reálie – pozice ostrova, přilehlé oblasti, EEZ, základní informace o obyvatelstvu
- b) Historie – b1) období před vstupem Čankajška na Tchaj-wan, b2) období mezi lety 1949 až do roku 2008, b3) období od roku 2008 do současnosti
- c) Aktuální dění – c1) Politické c2) Ekonomické

2) Mezinárodní uznání

- a) Historie – vývoj do roku 1971, členství v OSN, vývoj od roku 1971 – usilování o mezinárodní uznání v rámci prezidentů Tchaj-wanu, vstup do WTO a WHO
- b) vývoj mezinárodního uznání mezi státy (historie uznání)
- c) ostatní organizace jejichž je Tchaj-wan členem
- d) vztahy s Čínou
- e) vztahy s ostatními zeměmi – bilaterální smlouvy – smlouvy o obchodu a bezpečnosti
- f) specifické prostředky k získání uznání – dolarová diplomacie, změna názvosloví země

Zdroje:

- Cole, B. (2006). Taiwan's Security: History and Prospects. Routledge. ISBN 0-415-36581-3.
- Clark, Cal; Tan, Alexander C. (2012). Taiwan's Political Economy: Meeting Challenges, Pursuing Progress. Lynne Rienner Publishers. ISBN 1-588-26806-3.
- Copper, J. (2006). Playing with Fire: The Looming War with China over Taiwan. Praeger Security International General Interest. ISBN 0-275-98888-0.
- Meisler, Stanley. United Nations: The First Fifty Years. New York: Atlantic Monthly Press, 1995.
- Bush, R. (2006). Untying the Knot: Making Peace in the Taiwan Strait. Brookings Institution Press. ISBN 0-8157-1290-1

United Nations General Assembly Resolution 2758

Tucker, N.B. (2005). *Dangerous Strait: the U.S.-Taiwan-China Crisis*. Columbia University Press. ISBN 0-231-13564-5

Wachman, Alan M. (2007) *Why Taiwan? Geostrategic Rationales for China's Territorial Integrity*. Stanford University Press. ISBN 978-0804755542

Lin, Tzou-Yien, et al. "Enterovirus 71 outbreaks, Taiwan: occurrence and recognition." *Emerging infectious diseases* 9.3 (2003): 291-293.

Mann, Jim. *About face: A history of America's curious relationship with China, from Nixon to Clinton*. Knopf, 1999.

Weiming, Tu. "Cultural identity and the politics of recognition in contemporary Taiwan." *The China Quarterly* 148 (1996): 1115-1140.

http://ajw.asahi.com/article/asia/AJ201401250058?utm_content=buffer86548

<http://www.mac.gov.tw/public/Data/962717531571.pdf>

<http://www.state.gov/documents/organization/57674.pdf>

<http://english.president.gov.tw>

<http://www.reuters.com/article/2009/05/18/idUSLI62888>

<http://sfgate.com/cgi-bin/article.cgi?f=/n/a/2005/03/14/international/i003051S91.DTL>

<http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/tibet-predzvest-nasi-budoucnosti-ptaji-se-tchajwanci/r~i:article:524224/>

<http://www.taiwanembassy.org/ct.asp?xItem=1454&CtNode=1121&mp=147&xp1=>

<http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2006/03/10/2003296575>

<http://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/taiwan/2008/taiwan-080528-cna02.htm>

<http://www.taiwanbasic.com/lawjrn/onechina-tai2.htm>

<http://www.oecd.org/countries/chinesetaipei/>

<http://www.taiwantoday.tw/ct.asp?xitem=77837&CtNode=428>

http://www.chinadaily.com.cn/china/2008-07/24/content_6871657.htm

<http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2012/03/30/2003529046>

Důvod změny projektu

Ve svém projektu bakalářské práce jsem se rozhodl věnovat mezinárodnímu uznání Tchaj-wanu, jeho vývoji a důsledkům. Tento projekt mi byl schválen Mgr. Martinem Riegelem, PhD. v letním semestru 2014. Následně mi však z interních důvodů katedry byl přidělen nový vedoucí práce, RNDr. Jan Kofroň, Ph.D.. S panem doktorem Kofroněm jsem se po několika společných konzultacích domluvil na tematickém zacílení mé práce pouze na členství Tchaj-wanu ve WTO a jeho vztahu s Čínou. Nově zvolené téma považuji za konkrétnější a lépe uchopitelné. Díky opatřeným zdrojům se mi podařilo přinést ucelenější pohled na tuto problematiku.

Obsah

Úvod	14
1. Teoreticko-metodologický rámec práce	18
2. Historický a faktický kontext čínsko-tchajwanského sporu.....	21
3. Otázka tchajwanské suverenity ve WTO	25
3.1. Vstup Tchaj-wanu do WTO	25
3.1.1. Reakce Číny.....	28
3.2. Soužití Tchaj-wanu a Číny ve WTO	32
3.2.1. Případ Modré knihy	32
3.2.2. Bojkot čínského soudce	33
3.2.3. Připojení Tchaj-wanu k Dohodě o veřejných zakázkách (GPA).....	34
4. Dodržování pravidel WTO Čínou	38
4.1. Pravidla jednání ve WTO	38
4.2. Vzájemné obchodní spory.....	41
4.3. Otázka zákazu dovozu čínského zboží na Tchaj-wan	45
4.4. Současný stav.....	46
5. Závěr	48
Summary.....	51
Seznam zdrojů.....	52

Úvod

Dvě politické entity, každá na jedné straně Tchajwanského průlivu, obě nárokuje si status reprezentanta čínského národa. Tak by se dal jednou větou shrnout konflikt, který od roku 1949 soustavně ovlivňuje mezinárodní dění. Spor, který se díky pomalému hospodářskému rozvoji Číny dařil dlouho Tchaj-wanu držet na uzdě, se rapidně proměnil v roce 1971, kdy Čínská republika přišla na úkor pevninské Číny o stálé křeslo v Radě bezpečnosti Organizace spojených národů (OSN). Z ryze komunistického státu ignorujícího mezinárodní boj o moc se díky silnému ekonomickému růstu stal z Číny jeden z nejvýznamnějších hráčů na poli mezinárodního obchodu a silný oponent v politických otázkách.

Od sedmdesátých let je tak Tchaj-wan v procesu snahy o získání plného mezinárodního uznání. Jedním z jeho největších úspěchů na této cestě je členství v Mezinárodní obchodní organizaci (WTO), do které vstoupil v roce 2002. Jelikož cílem WTO je sjednotit pravidla mezinárodního obchodu, není pro kandidátské území, na rozdíl od OSN, nutná plná právní suverenita. Díky této možnosti v ní Tchaj-wan může pod názvem Chinese Taipei vystupovat jako „separátní celní území Tchaj-wan, Penghu, Kinmen a Matsu“.¹ Členství Tchaj-wanu ve WTO se stalo trnem v oku čínské vládě, neboť je tím jasně narušen mezinárodní konsenzus o „politice jedné Číny“.²

Zmíněné tematice jsem se rozhodl věnovat, jelikož snahu WTO ekonomicky integrovat hospodářsky vyspělé území, jakým je Tchaj-wan, nehledě na jeho politicko-diplomatickou situaci, považuji za důležitou, zejména pak při aktuálně rostoucí ekonomické i politické síle Číny. Soužití těchto dvou států v tak významné mezinárodní organizaci, jakou je WTO, poukazuje na nadřazenost ekonomických zájmů nad těmi politickými, které se projevíly v souvislosti se členstvím Tchaj-wanu v OSN. S ohledem na dostupné zdroje jsem usoudil,

---

¹ WTO [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/chinese_taipei_e.htm

² Označuje politickou představu o existenci pouze jednoho státu, který se jmenuje Čína. V současné době tomu tak není a nárok na tento název si činí jak Čínská lidová republika, tak Čínská republika

že dané téma zůstává v České republice prakticky nezmapováno a ani na akademické úrovni mu není věnováno příliš prostoru.

Prostředkem k dosažení teoretických cílů je zmapování členství Tchaj-wanu a Čínské lidové republiky ve Světové obchodní organizaci od předvstupových jednání až po současnost. Kladu si za cíl přinést ucelený pohled na soužití dvou konfrontujících se entit v mezinárodním společenství. Ten by čtenáři mohl přiblížit problematiku vztahů mezi pevninskou Čínou a Tchaj-wanem v mezinárodních organizacích, zvláště pak v organizaci s ekonomickým zaměřením, jakou je Světová obchodní organizace.

Podle teorie neoliberálního institucionalismu od Roberta Keohana jsou mezinárodní instituce nástrojem, který napomáhá kooperaci mezi státy, a tím zlepšuje jejich vzájemné vztahy. Vycházejí z této teoretické perspektivy, má práce zkoumat, zdali se v průběhu členství v organizaci normalizovala spolupráce mezi oběma sledovanými subjekty.³

Při výstavbě argumentu, že mezinárodní instituce jsou nezbytnou podmínkou spolupráce, Keohane vychází z předpokladu, že mezinárodní politika se svou povahou blíží k modelu tzv. *dilematu vězňů* (Karlas, 2004, s. 11).⁴ Důležitým kritériem toho modelu zůstává fakt, že aktéři mající zájem o společnou kooperaci, kterou v tomto případě poskytuje WTO, do něj vstupují za stejných podmínek. Tento fakt se stává klíčovým při určení hypotéz mojí práce.

Abych mohl potvrdit Keohenovu teorii, musím tedy nejprve vyšetřit, zdali mají obě země v organizaci stejné podmínky.⁵ V tomto případě jsem si kvůli problematice otázky suverenity vybral detailnější rozbor tchajwanského členství. První hypotéza tedy předpokládá, že je s Tchaj-wanem ve Světové obchodní organizaci nakládáno stejně jako s kterýmkoliv jejím jiným členem. Tato hypotéza cílí na silící ekonomicko-politický vliv Číny a na tchajwanskou otázku mezinárodního uznání. Odpověď na ni proto budu hledat ve

---

³ KEOHANE, Robert O. *After hegemony: cooperation and discord in the world political economy*. Princeton: Princeton University Press, c1984, ix, 290 s. ISBN 0691022283.

⁴ Vězňovo dilema představuje hru se smíšenými zájmy, což znamená, že aktéři mají zájem spolupracovat, ale strukturální podmínky činí spolupráci obtížnou.

⁵ nehledě na současný růst čínské ekonomické síly a problematickou otázku tchajwanské suverenity

sporech, kde hrála významnou roli forma tchajwanské suverenity. Na uvedených příkladech budu moci prezentovat způsoby, jakými je v organizaci s Tchaj-wanem nakládáno a zdali se tyto způsoby liší od standardního způsobu jednání (mezinárodně uznanými státy).

Za předpokladu potvrzení první hypotézy vyvstává otázka, zdali obě země následně respektují pravidla vzájemné spolupráce. Zde jsem si naopak vybral podrobnější zkoumání dominantnějšího státu, tedy Číny. Druhá hypotéza tedy předpokládá, že Čína dodržuje vůči Tchaj-wanu pravidla obchodního jednání stanovená Světovou obchodní organizací. Danou hypotézu se budu snažit podložit konkrétními příklady obchodních sporů, ke kterým mezi oběma státy během členství v organizaci došlo. Díky formálním pravidlům jednání, zveřejněných na oficiálních webových stránkách organizace, budu moci porovnat, zdali se Čína dopouští jednání, které by tato pravidla porušovala a zdali se vztahy v průběhu členství na základě teorie zlepšovaly. Výsledkem by tak měla být jasná odpověď na druhou hypotézu mé práce. V závislosti na potvrzení obou hypotéz bych výsledně mohl konstatovat, že Keohenův předpoklad o normalizaci vztahů díky mezinárodním institucím je platný.

Ve snaze o potvrzení těchto hypotéz je má práce rozčleněna do několika tematicky významných celků. Mezi první z nich patří pojednání o teoretickém rámci mé práce, neoliberálním institucionalismu, ze kterého vychází i mé hypotézy.

Následně se zaměřím na obecné přiblížení problematiky vztahů Číny a Tchaj-wanu. V první polovině této kapitoly se zabývám historickým kontextem, tedy stručným představením klíčových událostí, které se týkaly vzájemných vztahů. Jednou z takovýchto událostí je i zmínka o tchajwanské ztrátě stálého zastoupení v Radě bezpečnosti OSN. Dále pak zařazuji odstavec o tchajwanském úspěchu v cestě za členstvím v mezinárodních organizacích v podobě WHO. Druhá část kapitoly se věnuje problematice tchajwanského mezinárodního uznání, v níž zmiňuji, v jaké situaci se v současnosti země nachází země na poli mezinárodního uznání, a to včetně stručného výčtu nejvýznamnějších organizací jejímiž je Tchaj-wan členem.

Další tematický celek mé práce se věnuje problematice členství Tchaj-wanu ve WTO. Tato kapitola je rozdělena do dvou podkapitol, které se dále tematicky štěpí. První podkapitola se zabývá samotným vstupem země do WTO. Pokrývá tedy jak před vstupová jednání, tak reakce pevninské Číny. Druhá hlavní podkapitola se týká soužití Tchaj-wanu a Číny ve WTO. Na základě vybraných problémů se pokouším prezentovat komplikovanost vzájemných vztahů obou států a zdůrazňuji tak komplikovanost otázky tchajwanské suverenity. Tato kapitola je zaměřena na zodpovězení mé první výzkumné teze.

V předposlední kapitole své práce se zabývám tématem, zda jsou Čínou dodržována pravidla jednání stanovená v rámci WTO. Kapitola je rozdělena do čtyř podkapitol. První podkapitola představuje základní principy Světové obchodní organizace spolu se způsobem vymáhání dohodnutých pravidel mezi členskými státy. V následujících dvou podkapitolách se věnuji všem vzájemným obchodním sporům, na kterých se snažím demonstrovat způsoby, jakými Čína s Tchaj-wanem v organizaci jedná. Tato část mé práce by měla pomoci nalézt odpověď na mou druhou výzkumnou tezi. Poslední podkapitola je věnována komentáři současného stavu obou států a jejich aktuálním obchodním sporům s ostatními členy organizace.

Závěrečná část mé bakalářské práce shrnuje předložená fakta, na základě kterých jsem se pokusil zodpovědět stanovené teze. Zároveň se zde věnuji finálnímu komentáři dané problematiky a dosažených cílů.

1. Teoreticko-metodologický rámec práce

Pro svůj širší strategický význam se problematice vztahů mezi Čínou a Tchaj-wanem běžně věnují spíše realisté, neorealisté, potažmo zástupci konstruktivistického realismu. Mezi nejvýraznější autory v této oblasti teorií patří například John Mearsheimer,⁶ Zbigniew Brzezinski,⁷ Kenneth Waltz⁸ či Alexander Wendt.⁹ Jejich práce se však dominantně zaměřují na otázky vojensko-strategické a obecně bezpečnostní. Nicméně já jsem se rozhodl věnovat problematice z jiné perspektivy, a to spíše neoliberální, která nabízí lepší analytický nástroj pro otázky spojené s ekonomickou spoluprací a členstvím v mezinárodní organizaci. Má práce se proto opírá o teorii neoliberálního institucionalismu od Roberta Keohana.

Teorie neoliberálního institucionalismu od Roberta Keohana, prezentovaná v knize *After Hegemony*,¹⁰ měla být podle autora původně částečnou syntézou liberalismu a realismu. Později ovšem zdůraznil, že by se nemělo jednat o syntézu, jako spíše o rovnocenný teoretický přístup k teorii liberalismu a realismu. Tento nový teoretický přístup pojmenoval jako institucionalismus (Karlson, 2004, s. 9).

Podle Keohana je základním aktérem mezinárodních vztahů stát, který autor vnímá jako racionálního jedince, jenž si vybírá z několika alternativ jednání tu, která mu přinese největší užitek (Keohane, 1984, s. 25). Velmi často se však stává, že dva či více aktérů

---

⁶ MEARSHEIMER, John J. *The tragedy of Great Power politics*. New York: Norton, c2001, xvi, 555 s. ISBN 0393020258.

⁷ BRZEZINSKI, Zbigniew. *Strategic vision: America and the crisis of global power*. New York: Basic Books, c2012, viii, 208 s. ISBN 9780465061815.

⁸ WALTZ, Kenneth N a ROBERT J ART. 2004. *The use of force: military power and international politics*. 6th ed. Lanham, Md.: Rowman, xi, 483 p. ISBN 07-425-2557-0.

⁹ WENDT, Alexander a KENNETH N WALTZ. 1999. *Social theory of international politics: military power and international politics*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, xv, 429 p. ISBN 05-214-6960-0.

¹⁰ KEOHANE, Robert O. *After hegemony: cooperation and discord in the world political economy*. Princeton: Princeton University Press, c1984, ix, 290 s. ISBN 0691022283.

mezinárodních vztahů pojí cíl, z něž mají společný užitek. Znamená to tedy, že tento společný cíl je nutí ke spolupráci. Spolupráce je však silně ovlivněna vzájemnou nedůvěrou interagujících jedinců, neboť se vzájemně obávají, že druhá strana nedodrží podmínky dohody. V tu chvíli přichází mezinárodní instituce jakožto nezbytný prostředník dohody (Karlas, 2004, s.11).

Autor mezinárodní instituci přisuzuje několik kvalit, díky kterým je pro státy bezpečnější vzájemně spolupracovat. Mezinárodní instituce, respektive mezinárodní režimy, vytvářejí standardy jednání, a v podstatě tak definují jejich podobu (Keohane, 1984, s. 88-89). Další důležitou funkcí je, že tyto standardy snižují nejistotu a přispívají k získání informací o jednáních ostatních aktérů, díky nimž mohou lépe vyhodnotit své další zájmy, které mohou vést k další spolupráci (Keohane, 1984, s. 92-95). Následný benefit, který přináší existence mezinárodní instituce, je snížení transakčních nákladů, neboť díky úspěšné spolupráci v jedné oblasti může dojít následně ke spolupráci v dalších souvisejících oblastech (Keohane, 1984, s. 89-92; Karlas, 2004, s. 12).

Jelikož celou práci prostupuje problematika mezinárodního uznání a suverenity, vybral jsem si pro doplnění teoretického rámce rozřazení podle Sigrida Winklera.¹¹ Autor rozlišuje dva typy suverenity: *mezinárodní právní suverenitu* (international legal sovereignty) a *funkční suverenitu* (functional sovereignty). Mezinárodní právní suverenita vychází z diplomatického uznání, které zemi opravňuje k účasti ve všech oblastech mezinárodních záležitostí. Tchaj-wan sice nedisponuje touto právní suverenitou, ale jakožto člen mezinárodního prostoru určitou suverenitu má. Ta je Winklerem označena jako funkční suverenita.

Funkční suverenitu autor definuje jako ochotu ostatních mezinárodních aktérů interagovat s nedostatečně mezinárodně uznanou entitou ve specifických oblastech mezinárodních vztahů. Tato funkční nezávislost byla podle Winklera základním předpokladem pro vstup Tchaj-wanu do WTO (Winkler, 2013, s. 289). Čína nicméně nerozlišuje tyto rozdíly mezi

---

¹¹ WINKLER, Sigrid. „Mainland China and Taiwan Face to Face in the WTO: A 10-Year Rollercoaster Ride.” *Asian Journal of Social Science* 41, 287-311, p.289

určitými mírami suverenity. Z hlediska čínské mezinárodní politiky je tak členství Tchajwanu ve WTO pokusem o posílení jeho ambicí dosáhnout plného mezinárodního uznání.

Ještě před tím, než se pokusím prověřit v úvodu definované hypotézy vycházející z neoliberálního institucionalismu, krátce seznámím čtenáře s historickým kontextem čínsko-tchajwanského sporu.

2. Historický a faktický kontext čínsko-tchajwanského sporu

Založení Čínské lidové republiky komunistickým vůdcem Mao Ce-tungem v roce 1949 a simultánní odsun armády Národní strany (Kuomintangu) pod vedením Čankajška na ostrov Formosa (Tchaj-wan), znamenaly počátek konfliktu o reprezentování čínského národa, který se táhne dějinami až doposud. I díky silné podpoře ze strany USA, které finanční i technologickou pomocí dotovaly rozvoj Čínské republiky sídlící na Tchaj-wanu, se dlouhodobě zemi dařilo držet spor v rámci přijatelných mezí. Zároveň touto podporou Spojené státy bojovaly proti komunistickému režimu vládnoucímu na území pevninské Číny. Tento stav panoval až do počátku 70. let, kdy USA navázaly s Čínskou lidově demokratickou republikou diplomatické vztahy.

Významným milníkem vzájemných vztahů se stala událost z roku 1971, kdy 76 členů Generálního shromáždění OSN hlasovalo pro navrženou rezoluci č. 2758, díky které ČLR vystřídala Tchaj-wan na pozici stálého člena Rady bezpečnosti OSN.¹² Jako reakce na tuto situaci byl Tchaj-wan, až na pár výjimek (Mezinárodní Měnový Fond, Světová Banka, Mezinárodní rozvojová asociace a Mezinárodní Finanční korporace), vyloučen ze všech organizací spojených s OSN. Následně se Tchaj-wan dostával do čím dál větší diplomatické izolace, která eskalovala v roce 1978, kdy USA, do té doby nejvýznamnější diplomatický partner Tchaj-wanu, přestaly zemi uznávat jako suverénní stát a ukončily s ním tzv. Mutual Defense Treaty. Následně stáhly i svůj diplomatický a vojenský personál ze země. Stalo se tak kvůli změně orientace americké zahraniční politiky na ČLR v době vlády prezidenta Nixona.¹³

---

¹² *Rezoluce OSN č. 2758* [online]. In: . [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/327/74/IMG/NR032774.pdf?OpenElement>

¹³ WANG, WWC. *How can Taiwan Enter the United-Nations-History, Issues, and Approaches* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: https://facultystaff.richmond.edu/~vwang/publications/can_taiwan_enter_un.pdf

Pod tlakem domácí veřejnosti musela tchajwanská vláda přehodnotit svá stanoviska a zvýšit své úsilí v oblasti mezinárodní politiky. Toto zvýšené úsilí začalo díky mnohým kompromisům po čase přinášet své ovoce. Tchaj-wan se v roce 2002 stal pod názvem Chinese Taipei členem Světové obchodní organizace.

Od roku 2008 po Kuomintangem vyhraných volbách v ČR dochází k náznakům společného dialogu mezi oběma stranami, jak Tchaj-wanem, tak pevninskou Čínou. V roce 2008 se po 64 letech mezi zeměmi obnovilo letecké spojení a dále dochází ke schůzkám se zástupci nevládních organizací, kteří však mnohdy reprezentují oficiální stanoviska obou zemí.¹⁴ Mezi oběma zeměmi panuje spolupráce jak v oblasti přímých investic, tak i v oblasti kultury, kdy si muzea z pevninské a ostrovní Číny propůjčují historické artefakty, které se pojí k jejich společným dějinám.¹⁵

Další úspěch na poli mezinárodních organizací zaznamenala země v roce 2009, kdy se po epidemii SARS, v důsledku které na ostrově v roce 2003 zemřelo několik desítek lidí, snažila začlenit do Světové zdravotnické organizace (WHO). Během epidemie neměla kvůli absenci členství v této organizaci dostatek informací, které by jí pomohly zamezit šíření nemoci. Díky tomu byl Tchaj-wan v dubnu 2009 poprvé od roku 1971 přizván na jednání organizace pod správou OSN, a to na každoroční zasedání Světové zdravotnické shromáždění (WHA).¹⁶ Následně byl pak v roce 2010 přijat do organizace jako pozorovatel, znovu pod názvem Chinese Taipei.

Kromě ostrova Formosa spravuje Tchaj-wan ostrovy Penghu, Kinmen, Matsu, Wuqui v Tchajwanské úžině v blízkosti pevninské Číny a dále pak ostrovy Donghsa a Nansha v Jihočínském moři. Tchaj-wan si činí spolu s Vietnamem nárok na Paracel Islands, které jsou pod správou ČLR, dále pak spolu s ČLR, Vietnamem, Malajsií a Filipínami usilují o

---

¹⁴ *Mezi Čínou a Tchaj-wanem bylo po 60 letech obnoveno přímé letecké spojení* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/39029-mezi-cinou-a-tchaj-wanem-bylo-po-60-letech-obnoveno-prime-letecke-spojeni/>

¹⁵ *Momentum of growing CPC, KMT dialogue irreversible* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://english.cntv.cn/2015/01/19/ARTI1421623816656286.shtml>

¹⁶ 2012. DAMM, Jens a Paul LIM. *European perspectives on Taiwan: Taiwan's Participation in International Organizations: Obstacles, Strategies, Patterns?*. Wiesbaden: Springer VS, s. 147-169. ISBN 3531185802.

Spartly Islands. Nicméně podle nejnovějšího prohlášení vládních reprezentantů ČR nepodpoří územní nároky ČLR v Jihočínském moři.¹⁷ Specifickým nárokem jsou ostrovy Senkaku Islands, které v současnosti vytváří horkou půdu mezi Čínou a Japonskem, jež ostrovy spravuje.¹⁸

K letošnímu roku je Čínská republika uznávaná 21 státy OSN a Vatikánem, přičemž ještě do roku 2012 to bylo o jeden stát víc, a to o Gambii, která přerušila se zemí diplomatické spojení.¹⁹ Převážně se jedná o malé ostrovní či zaostalé africké státy, jejichž podporu si Tchaj-wan získává díky takzvané dolarové diplomacii.²⁰ Pokud by se země chtěla stát znovu členem OSN, musely by pro její členství hlasovat alespoň dvě třetiny všech členských zemí.²¹ Taková situace je však tuto chvíli prakticky vyloučena.

Mezinárodní postavení Tchaj-wanu je dlouhodobě diskutovaným tématem na poli mezinárodní politiky. Jedná se totiž o velmi silného ekonomického partnera, člena WTO, organizace která zakládá pravidla mezinárodního obchodu prostřednictvím konsenzu mezi jeho členskými státy a řeší mezinárodní obchodní spory mezi členskými státy. Jelikož většina mezinárodních mezivládních organizací trvá na absolutní míře suverenity, jakožto hlavní podmínce pro přijetí, zůstává otázkou, zdali mu začlenění se do celosvětové ekonomické organizace pomůže k dosažení širšího a politicky respektovanějšího uznání v OSN.

Nicméně mezinárodní společenství i ČLR pod určitým tlakem ukázaly svou flexibilitu a schopnost přijmout Tchaj-wan do několika společenství. Tím mu v podstatě formálně i

---

¹⁷ LIN, Cheng-yi. "Buffer benefits in Spratly initiative". [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.atimes.com/atimes/China/JB22Ad02.html>

¹⁸ Senkaku Islands dispute. 2001-. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Senkaku_Islands_dispute

¹⁹ Foreign relations of Taiwan. 2001-. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_Taiwan

²⁰ Dolarová diplomacie je obrazné vyjádření pro získání mezinárodního členství pomocí ekonomických benefitů.

²¹ *Rules of procedure: XIV. Admission of New Members to the United Nations* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/ga/about/ropga/adms.shtm>

neformálně prokázaly svou podporu. Světové mocnosti jako USA, EU, nebo Japonsko se snaží podpořit úsilí zapojit ČR do některých mezinárodních organizací do takové míry, dokud je zachován status quo a není narušena politika „jedné Číny“. Tichým souhlasem ponechání Tchaj-wanu v některých organizacích, které nevyžadují plnou státní suverenitu, udržuje ČLR myšlenku jediné suverénní Číny, zatímco je Tchaj-wan brán jako její separátní administrativní jednotka. Tento nepříjemný kompromis je pro Tchaj-wan vyvážen faktem, že se mu dostává možnosti jednat v mnohých těchto organizacích autonomně (Sehnálková a Kučera, 2012, s. 151).

V současné době je Tchaj-wan součástí více jak stovky mezinárodních organizací buďto jako stálý člen, přidružený člen nebo pozorovatel. Mezi nejvýznamnější organizace, ve kterých má Tchaj-wan určitou formu členství patří: WTO, WHO, ASEAN, APEC, FAO, Mezinárodní námořní organizaci (IMO), IMF, NATO, OECD, OPEC, UNICEF, Amnesty International. (Sehnálková a Kučera, 2012, s. 152)

3. Otázka tchajwanské suverenity ve WTO

Čína a Tchaj-wan sice vstoupily do Mezinárodní obchodní organizace společně, ale každý jako samostatný člen. Už při samotných přístupových jednáních byla otázka tchajwanské svrchovanosti důvodem pro blokování vstupu Čínou.

Jedním z klíčových úkolů pro Čínu bylo najít rovnováhu, díky které by se mohla stát součástí WTO a čerpat tak benefity z členství v mezinárodním společenství a zároveň měla silnou pozici pro blokování vstupu Tchaj-wanu do organizace z důvodu mezinárodní svrchovanosti země a uplatňování politiky „jedné Číny“, kterou uznávala většina zemí světa. Z pozice Číny byl tedy vstup Tchaj-wanu do WTO porovnáváním nákladů na blokování jeho účasti a výnosů z vlastního členství.

Jelikož přístup do WTO pro Tchaj-wan znamenal převážně benefity a Čína byla jediným odpůrcem jeho vstupu, byla i celá přístupová kampaň výrazně mířena proti jejímu negativnímu vlivu. Vstup do Světové obchodní organizace, která byla otevřena i subjektům, které nedisponovaly absolutní mezinárodní svrchovaností, měl Tchaj-wanu přinést nejenom prohloubení obchodních vztahů s ostatními členskými státy, ale i zdůraznění jeho politického mezinárodního postavení.

3.1. Vstup Tchaj-wanu do WTO

Tchaj-wan požádal o vstup do Rady pro obchod se zbožím (GATT) 1. ledna 1990. Jeho motivace byla podložena jak benefity ekonomickými, tak politickými, neboť členství v takovéto organizaci by jasně posílilo tchajwanský mezinárodní status.²²

---

²² *Taiwan's Application to the GATT: A New Urgency with the Conclusion of the Uruguay Round* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.repository.law.indiana.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1038>

Od devadesátých let tchajwanská ekonomika zažívala silný ekonomický růst. Díky systému, který byl v GATT nastaven, by země mohla ekonomicky posílit ještě daleko více, neboť v rámci organizace byly jasně nastaveny celní bariéry pro všechny členy stejně, tudíž by země ušetřila na exportních nákladech. Dokud ještě Tchaj-wan nebyl jejím členem GATT, používala země systém vlastních celních bariér pro protekci zboží domácí produkce. S rostoucí ekonomickou silou však země sama postupně tyto bariéry redukovala. Samotný tlak na redukcí celních bariér pro ochranu domácího zboží nepocházel jenom od samotných obchodních partnerů Tchaj-wanu, ale i zprostředkovaně od samotného GATT. Největší tchajwanský obchodní partner, Spojené státy americké, tlačily na Tchaj-wan, aby prolomil ony celní bariéry, jelikož to silně znevýhodňovalo konkurenceschopnost amerického zboží na tchajwanském trhu. Tchaj-wan byl tedy nucen přijmout několik omezujících pravidel platících pro členy GATT, nicméně ochranu, kterou GATT poskytovala svým členům, Tchaj-wan jako nečlenský stát už nedostával.²³

Od členství v GATT si Tchaj-wan, díky doložce nejvyšších výhod (the most favourite nation)²⁴ reprezentující stejné obchodní podmínky, sliboval nejenom zapojení se na stejnou obchodní úroveň jako ostatní členové, ale i přístup k informacím o obchodních příležitostech a možnost volné komunikace se svými obchodními partnery, kteří v rámci politiky „jedné Číny“ neuznávají suverenitu ROC. Tchaj-wan se navíc chtěl sám zapojit do tvorby politiky GATT, neboť s jeho rostoucí ekonomickou významností se mu otevíral velký prostor pro nastavení nových obchodních pravidel. V případě jakéhokoliv obchodního sporu by pak země mohla pro zajištění ochrany svých ekonomických zájmů využít možnosti námitkového řízení v rámci organizace. Celkově přijala tchajwanská vláda možnost vstupu do WTO jako velkou výzvu pro zdůraznění svého úsilí jak obstát a vyrovnat se ostatním zemím v mezinárodním prostředí (Winkler, 2013, s. 290).

Od podání žádosti o připojení ke GATT v roce 1990 si Tchaj-wan sliboval nejenom ekonomické, ale i mezinárodně politické výhody. Od vyloučení z OSN v roce 1971 byla země

---

²³ CHANG, Julian a Steven M GOLDSTEIN. 2007. *Economic reform and cross-strait relations: Taiwan and China in the WTO / editors, Julian Chang, Steven M. Goldstein*. Hackensack, NJ: World Scientific. ISBN 9789812568540.

²⁴ Doložka, která členskému státu zaručuje, že mu budou poskytnuty stejné výhody, jako státu s nejlepšími dohodnutými podmínkami.

konfrontována s neustálým snižováním počtu diplomatických vztahů s ostatními zeměmi, stejně tak jako s klesajícím počtem členství v mezinárodních organizacích.

GATT a její nástupce WTO fungovaly na principu liberalizace mezinárodního obchodu. Začlenit do tohoto systému jenom zcela mezinárodně uznané a suverénní celky by tedy nenaplňovalo původní cíl organizace, proto do ní může vstoupit nejenom suverénní stát, ale i řečí WTO „separate custom territory“, jakým by mohl být právě zmíněný Tchaj-wan. Z tohoto důvodu Tchaj-wan očekával, že vstup do WTO by měl být i přes jeho problematickou situaci v oblasti mezinárodního uznání mnohem jednodušším úkolem než kupříkladu opětovný vstup do OSN (Winkler, 2013, s. 191).

Když začala první vstupní vyjednávání, devět desetin tchajwanských hlavních obchodních partnerů nemělo se zemí navázané oficiální diplomatické spojení.²⁵ Díky vstupu do GATT/WTO by tedy mohla přijít do obchodního kontaktu i s diplomatickými spojenci Čínské lidové republiky.

Celkově by tedy přinesl vstup Tchaj-wanu do GATT/WTO zemi obrovské množství výhod jak v oblasti mezinárodního obchodu, tak co se týká posílení mezinárodního statusu v porovnání s minimem nákladů. Mnoho z povinností, které GATT vyžadoval po žadatelích, totiž země přijala kvůli svým obchodním partnerům již v minulosti.

Tchaj-wan vyvíjel značnou snahu, aby se mu podařilo připojit se ke GATT ještě před rokem 1993, kdy měly začít platit Uruguayské dohody,²⁶ které liberalizovaly zejména podporu zemědělství a upravovaly podmínky pro mezinárodní investice, na které Tchaj-wan ještě nebyl dostatečně připraven. Nicméně řešení komplikované pozice Tchaj-wanu v otázce jeho mezinárodního uznání proces vstupu značně prodloužil.

---

²⁵ Chang, Y. Kurt. „Special 301 and Taiwan: a case study of protecting United States intellectual property in foreign countries." *Nw. J. Int'l L. & Bus.* 15 (1994): 206-230. s. 206.

²⁶ *WTO Uruguay round* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact5_e.htm

3.1.1. Reakce Číny

Při podání své žádosti v roce 1990 mohl Tchaj-wan ještě dost dobře těžit z tehdejší politické situace v Číně. Nedávný incident na náměstí Nebeského klidu v Číně, kde byla násilně potlačena studentská demonstrace čínskou armádou, vyvolal negativní postoj demokratických zemí vůči Číně v mezinárodních organizacích včetně GATT, ke kterému se země chtěla dlouhodobě připojit (Chang a Goldstein, 2007, s. 198). Tchaj-wan tedy i díky své rostoucí ekonomické síle dostával při jednáních přednost před pevninskou Čínou jak ze strany Spojených států, tak tehdy ještě Evropského hospodářského společenství.

Už ve své žádosti ke GATT se země označila jako „Separátní území Tchaj-wanu, Penghu, Kinmenu a Matsu“ a celou žádost formulovala tak, jak to bylo uvedeno ve stanovách GATT pro separátní území. Tento krok pouze zdůrazňoval obezřetnost, se kterou přistupoval Tchaj-wan ke své žádosti, aby nevzbudil žádné podezření, že by do organizace chtěl vstoupit jako samostatný suverénní stát.

Nicméně Čína se obávala i takto formulované žádosti, neboť poskytovala Tchaj-wanu přinejmenším lepší pozici pro budoucí vyjednávání o jeho suverenitě. Po podání žádosti Tchaj-wanem deklarovala Čína značně negativní postoj. Podle vyjádření čínské vlády se jedná o pokus zpochybnit autoritu Čínské lidové republiky, neboť se tím Tchaj-wan pokouší o získání mezinárodního uznání, a tím narušení politiky „jedné Číny.“²⁷ Jako protinávrh přidala Čína možnost, že by se Tchaj-wan mohl ke GATT připojit pod křídly pevninské Číny podle článku XXIV.²⁸, který se vztahoval k zámořským koloniím nebo závislým územím. Čína neustále vymýšlela, jak by se mohl Tchaj-wan diplomaticky stát součástí velké Číny (Winkler, 2013, s. 293).

Veškeré tyto snahy znemožnit vstup do organizace musely být následně tlumeny, neboť Čína dostala strach, že by se Tchaj-wan opravdu mohl ke GATT připojit před Čínou. Z důvodů politického tlaku na Čínu po událostech na náměstí Nebeského klidu, se Čína

---

²⁷ *Communication from the People's Republic of China, L/6635* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/gatt_docs/English/SULPDF/91480075.pdf

²⁸ *General Agreement on Tariffs and Trade 1994: XXVI. Article XXIV* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/analytic_index_e/gatt1994_09_e.htm

pomalu ale jistě musela smířit s možností, že se Tchaj-wan stane součástí GATT. Čínský premiér Li Peng zaslal dopis generálnímu tajemníkovi GATT, ve kterém prezentuje tři čínské podmínky vstupu Tchaj-wanu do GATT: 1) Čínská lidová republika je jedinou vládou Číny a Tchaj-wan je její součástí, 2) Tchaj-wan se může připojit ke GATT jenom jako separátní území „Chinese Taipei“ a to výhradně po připojení ČLR, 3) tchajwanské připojení musí být prokonzultováno a odsouhlaseno čínskou vládou.²⁹

V srpnu 1992 bylo na setkání členů GATT rozhodnuto o zahájení jednání o připojení Tchaj-wanu ke GATT a následně byla i vytvořena speciální skupina, která se měla touto problematikou zabývat.³⁰ Členové komise zároveň rozhodli, že respektují pouze jednu Čínu a případné přijetí Tchaj-wan by bylo možné pouze v případě, že by se ke GATT připojil až po Čínské lidové republice. Respektovali tak z části podmínky, které si Čína v přístupových jednáních stanovila. I přes to, že Čína ani Tchaj-wan nebyly s výsledkem jednání úplně spokojeny, benefity, které by členství pro obě strany přineslo, byly důvodem proč se obě země rozhodly podmínky akceptovat.

Dlouhé přístupové jednání se nakonec ukázalo pro samotný Tchaj-wan jako docela výhodné, neboť se zemi dostávalo dostatečného množství času pro upravení pravidel obchodní politiky země, tak aby splňovala podmínky nově vzniklé Světové obchodní organizace (WTO)³¹

Jediným způsobem jak zabránit Tchaj-wanu ve vstupu do GATT/WTO se po podmínkách, které stanovilo jednání v roce 1992, tedy stala možnost, že by se členství v organizaci zřekla samotná Čína. Pro Čínu to však bylo krajní řešení, které by ji při současném ekonomickém růstu stálo opravdu hodně.

---

²⁹ FENG, Hui. 2006. *The politics of China's accession to the World Trade Organization: the dragon goes global* [online]. New York: Routledge, xiv, 202 p. [cit. 2015-05-10]. ISBN 978-041-5369-213. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=Ab-FXgsUIu4C>

³⁰ *Minutes of Meeting Held in the Centre William Rappard on 29 September 1992, C/M/259* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/gatt_docs/English/SULPDF/91660003.pdf

³¹ Yang, Connie Guang-Hwa (2007) "The Legal and Political Implications of Taiwan's WTO Accession," in Julian Chang and Steven M. Goldstein (eds.) *Economic Reform and Cross-Strait Relations: Taiwan and China in the WTO*. Singapore: World Scientific, pp. 73-118.

Vstupem do WTO by si Komunistická strana Číny zlepšila svoji vnitropolitickou tvář, která byla značně pošramocena po událostech spjatých s Kulturní revolucí (Chang a Goldstein, 2007, s. 11). Lepší přístup k mezinárodním obchodním partnerům by pomohl růstu domácí výroby, který byl stále velmi omezován plánovaným hospodářstvím. Reformy obchodních zákonů, které by země musela přijmout, by nastartovaly nejenom proces domácích ekonomických reforem, ale zároveň i růst konkurenceschopnosti čínského zboží na světových trzích. Dále se předpokládalo, že mezinárodním obchodem podpořený ekonomický růst by mohl znamenat zmenšení propasti mezi zaostalým zemědělským sektorem a bohatší městskou třídou. Čína by se dostala do kontaktu s novými obchodními partnery a v rámci členství v tak významné organizaci by rovněž narostla její kredibilita v očích zahraničních investorů. Obchodní spory, které by země musela řešit by se díky jednacím procesům ve WTO depolitizovaly a Čína by se tak vyhnula stigmatu silného vlivu Komunistické strany. V neposlední řadě by to byla šance, jak si na poli světového obchodu vybudovat novou image zodpovědné a solventní země.³²

Hlavním přínosem členství ve WTO by pro Čínu byl nárůst přebytku mezinárodního obchodu a tedy i HDP. Přímé dopady, které by růst zahraničního obchodu znamenal pro domácí spotřebu, se podle odhadů jevíly jako velmi pozitivní, neboť doposud byla země závislá čistě a jen na mezinárodní výměně, kdy domácí spotřeba tvořila při tvorbě HDP stále jen marginální položku (Winkler, 2013, s. 295). Díky rámci ochrany, který WTO poskytovala svým členům, by Čína ztratila svou slabou pozici při vyjednání s mezinárodními partnery, kterou měla nastavenou v rámci bilaterálních smluv.

Vstup Číny do WTO byl velmi dlouhý proces trvající více jak 15 let. Za dobu toho procesu se však ukázalo, že úplné zablokování vstupu Tchaj-wanu byla spíše politicky motivovaná tendence, od které se v rámci racionálních důvodů, které přinášel vstup do organizace, muselo ustoupit. Jednání se zahraničními partnery byla pro Čínu velmi složitá. S USA proběhla jednání ještě v roce 1999, s Evropskou Unií v roce 2000, nicméně projít a ověřit všechny materiály, které země dodala, trvalo pracovní skupině velmi dlouho a mnoho potvrzení přicházelo doslova až na poslední chvíli (Winkler, 2013).

---

³² GERTLER, Jeffrey L. *What China's WTO Accession is All About* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://siteresources.worldbank.org/INTRANETTRADE/Resources/Gertler.pdf>

Naproti tomu přístupová jednání Tchaj-wanu probíhala celkem hladce. V dubnu 2000 měl Tchaj-wan potvrzeny všechny bilaterální smlouvy až na Hong Kong, který měl být podepsán v nejbližší době (Hui-Wan, 2001, s. 192).³³ Nicméně i tak musela země čekat na dokončení všech jednání Číny kvůli podmínkám stanovených v roce 1992. Obě země, jak Čína, tak Tchaj-wan pod označením Chinese Taipei, se měly k organizaci připojit v prosinci roku 2001 na Ministerské konferenci WTO v Doha.³⁴

Jakékoliv další snažení Číny zabránit Tchaj-wanu vstoupit do organizace už postrádalo smysl, neboť by to s největší pravděpodobností zastavilo i přijetí Číny samotné. Do posledních chvil se vláda komunistické Číny snažila zdůraznit, že je jediným suverénním zástupcem Číny a tuto představu nějak zapustit do přijímacích dokumentů obou zemí. Posledním takovým pokusem byla i přes fakt, že tchajwanská žádost měla již naprostou podporu, změna názvu vstupního dokumentu Tchaj-wanu na „China's Separate Custom Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen and Matsu“.³⁵ Tyto snahy pouze reflektovaly skutečnost, že Čína pochopila, že míra tchajwanské funkční suverenity tvoří dostatečný základ pro vstup do WTO (Winkler, 2013, s. 296). Reakcí na tento požadavek byl silný odpor, zejména ze strany USA. Kongres Spojených států přijal zákon H.R.4444 týkající se normalizace obchodních vztahů mezi Čínou a USA.³⁶ Do přijetí tohoto zákona americká legislativa nedovolovala při obchodu s Čínou uplatňovat pravidlo „doložky nejvyšších výhod“. Opět se jednalo pro Čínu o příliš velkou oběť v případě, že by toto pravidlo neplatilo i nadále v porovnání s tím, že by se dále pokoušela omezovat vstup Tchaj-wanu do WTO. A tak se stalo, že 11. prosince 2001 byl potvrzen vstup Tchaj-wanu (Chinese Taipei) do WTO. Vstup Čínské lidové republiky byl potvrzen o den dříve. Oficiálně se tedy Chinese Taipei

---

³³Taiwan's Application to GATT/WTO: Significance of Multilateralism for an Unrecognized State. *International Journal of Social Economics*, 2004, 31.3: 318-320.

³⁴DOHA WTO MINISTERIAL 2001: MINISTERIAL DECLARATION [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm

³⁵HUI-WAN, Cho. *Stick to the name Taiwan knows* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2003/10/24/2003073152>

³⁶To authorize extension of nondiscriminatory treatment (normal trade relations treatment) to the People's Republic of China. 2000. In: *One Hundred Sixth Congress. of the. United States of America*. Dostupné také z: <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c106:H.R.4444>:

stalo 1. ledna 2002 144. členem Světové obchodní organizace.³⁷

3.2. Soužití Tchaj-wanu a Číny ve WTO

To, že se stal Tchaj-wan členem WTO, automaticky neznamenal, že by Čína zakopala válečnou sekeru. Stále se na mezinárodním poli nejednalo o plně suverénní stát a i přes tendence vlády Chen Shui-biana z Democratic Progressive party zdůraznit současné mezinárodní postavení země a využít členství jako precedent k širšímu mezinárodnímu uznání, vyvíjela Čína značné úsilí, jak tyto tendence potlačit. Zvláště po roce 2003, kdy došlo v Číně k výměně stranických špiček a bylo potřeba upevnit negativní postoj v problematice tchajwanské otázky (Winkler, 2013, s. 297). Uvedené příklady jsou vybrány tak, aby mohly jasně ilustrovat situace při nich došlo k nestandardnímu jednání ze strany direktoriátu organizace.

3.2.1. Případ Modré knihy

V roce 2003 generální tajemník WTO Supacai Panitchpakdi přednesl tchajwanským zástupcům seznam pěti požadavků týkajících se tchajwanské delegace v sídle WTO v Ženevě. Součástí těchto požadavků bylo, aby členové stále mise změnili své titulování na vizitkách a hlavičkách oficiálních dokumentů. Následně, že by měl sekretariát organizace užívat pouze označení Tchaj-wan, tak aby se vyhnul jakékoliv formulaci ve spojení se slovy stát, nebo země. Dále pak, že ve všech vydaných dokumentech WTO mají být ve spojitosti s tchajwanskou suverenitou užity termíny neutrální. Čtvrtým požadavkem měla být změna názvu delegace Tchaj-wanu v oficiálním telefonním seznamu WTO (Blue Book), konkrétně přejmenování ze „Stálé mise“, na „ Úřad stálého zástupce“. A poslední bod žádal, aby návrhy podávané tchajwanskou delegací neměly za cíl zdůraznit otázku suverenity Tchaj-wanu.³⁸

Za celým případem stálo silné podezření, že byl motivován čínskou stranou a Supachai se

---

³⁷ WTO NEWS: 2001 PRESS RELEASES [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/news_e/pres01_e/pr253_e.htm

³⁸ SNYDER, Charles. *Supporters in US more pessimistic* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2003/05/31/2003053380>

stal pouze prostředníkem tohoto sporu. Používání titulů na vizitkách a hlavičkách oficiálních dokumentů mělo pouze relativní význam pro fungování WTO, nicméně zásah do Blue Book a tlak na tchajwanskou delegaci při využívání svých titulů měl za následek pozastavení jeho tisku a tudíž i komplikace v komunikaci v rámci WTO. Supachai se těsně před svým odchodem z funkce generálního tajemníka v roce 2005 rozhodl problém vyřešit tak, že nechal vytisknout novou verzi seznamu. Jelikož nebylo možné v této otázce sjednat kompromis mezi oběma stranami, dospěl k rozhodnutí o zachování označení delegace jako „Permanent Mission of the Separate Custom Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen and Matsu to the WTO“. Všechny její diplomatické tituly však byly odstraněny. V poznámkách u jména tchajwanské delegace byl následně uveden dodatek, že užití terminologie „Separate Custom Territory“ nemá žádný dopad na podobu tchajwanské suverenity (Winkler, 2013, s. 298).³⁹

3.2.2. Bojkot čínského soudce

V roce 2007 se Tchaj-wan pokusil o zablokování jmenování čínského soudce Zhang Yuejiao do Odvolávacího orgánu Světové obchodní organizace. Tchaj-wan odůvodnil svůj bojkot tím, že Čína využila každé příležitosti zablokovat jakoukoliv záležitost týkající se tchajwanské suverenity, a proto má vláda na Tchaj-wanu obavy o nestrannost a kvalifikovanost navrhovaného soudce, z čehož vyplývá riziko, že zemi nebudou nastaveny rovnoprávné podmínky v Odvolávacím řízení. Proto Tchaj-wan požádal WTO o ujištění, že nebude diskriminován ve sporu u Odvolacího orgánu v případě, kdy by hrozilo, že bude soudce ovlivněn pokyny čínské vlády (Winkler, 2013, s. 303).

Bojkot vedl k ochromení činnosti mechanismů pro řešení sporů v rámci WTO a vyvolal obavy, že celá záležitost může skončit krizí. Případné další řešení tohoto sporu by přineslo větší komplikace, a tak se WTO rozhodlo udělit Tchaj-wanu garance, o které země v této otázce žádala.⁴⁰

---

³⁹ Anglické slovo „separate“ může být v tomto kontextu chápáno jako suverénní.

⁴⁰ AP, „Government seeks WTO pledge [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2007/11/26/2003389900>

3.2.3. Připojení Tchaj-wanu k Dohodě o veřejných zakázkách (GPA)

Otázka suverenity také hrála důležitou roli v tchajwanském snažení připojit se v rámci WTO k Dohodě o veřejných zakázkách. Čína se dlouho snažila připojení Tchaj-wanu k GPA pozdržet, neboť se obávala, že by se zde Tchaj-wan mohl nesprávně prezentovat jako suverénní stát. Zajímavostí je, že ačkoliv Čína ještě nebyla členem GPA, velmi úspěšně se jí v otázce Tchaj-wanu dařilo ovlivňovat již stávající členy.

The Government Procurement Agreement je dohoda v rámci Mezinárodní obchodní organizace, která zaštiťuje pouze několik jejích členů. Jejím cílem je odstranit diskriminaci výrobců nebo dodavatelů mezi členy GPA při zadávání státních zakázek. Z toho důvodu je třeba, aby každý přistupující člen vyjednal se stávajícími členy seznam, na kterém jsou uvedeny všechny veřejné zakázky, které vláda vypisuje. Tento seznam je součástí Dodatku I. k dohodě. Dodatek I. obsahuje pět příloh, z nichž příloha I. obsahuje seznam subjektů vládních zakázek, na které se vztahuje dohoda. Byl to právě onen první dodatek, který v případě Tchaj-wanu vyvolal problémy v otázce tchajwanské suverenity během pokusů o připojení se ke GPA. Všem státům, stejně tak separátním celním územím, které jsou členy WTO je dovoleno připojit se ke GPA.⁴¹ V roce 1994 Tchaj-wan formálně požádal o připojení se ke GPA a když jeho jednání začala, byl mu zaručen pozorovatelský status.⁴² Tehdy Čína ještě neměla žádný vliv na členy GPA. Vláda na Tchaj-wanu doufala, že by se země mohla ke GPA připojit ještě do konce roku. Nicméně termín připojení se několikrát odložil. Jednak proto, že podmínkou připojení k GPA bylo členství ve WTO a zadruhé proto, že jednání o tchajwanských státních zakázkách a jejich možnostech trvala mnoho let. Nicméně při prvním zasedání členů GPA od vstupu Tchaj-wanu do WTO, bylo i jeho připojení ke GPA stále aktivním tématem. V té době byl Tchaj-wan ve fázi podávání třetí revidované nabídky.⁴³

---

⁴¹ *General Agreement on Tariffs and Trade 1994: XXVI. Article XXIV* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/analytic_index_e/gatt1994_09_e.htm

⁴² *AGREEMENT ON GOVERNMENT PROCUREMENT: Coverage schedules* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/gp_app_agree_e.htm#GPA1994

⁴³ *Agreement on Government Procurement: What is the GPA?* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/gp_gpa_e.htm

Ve stejné době Čína získala status pozorovatele ve Výboru pro veřejné zakázky, a proto získala právo mluvit na veřejných zasedáních. Čína okamžitě využila této příležitosti, aby přednesla své znepokojení nad formulacemi, které byly užity v Příloze I. tchajwanské revidované nabídky. Problém Číny spočíval v tom, že dokument obsahoval názvy institucí centrální vlády, jako například Úřad prezidenta, Ministerstvo zahraničních věcí nebo Úřad pro obranu. Tchaj-wan nevstoupil do organizace jako suverénní stát, ale jako separátní celní teritorium, tudíž by podle Čínské vlády tyto termíny mohly vzbuzovat zavádějící dojem, že Tchaj-wan nabývá mezinárodní právní suverenity. Tchaj-wan užil stejných názvů i v předešlých nabídkách a žádný ze členů GPA neměl důvod vyvolávat či zpochybňovat otázku tchajwanské suverenity (Winkler, 2013, s. 304). Je tedy zajímavé sledovat, kolik pozornosti bylo dáno čínské námitce i přes to, že se jednalo pouze o pozorovatelský stát, který nedisponuje žádnými rozhodovacími pravomocemi vztahujícími se k připojení Tchaj-wanu.

Výhodou pro Čínu v tomto sporu byla skutečnost, že ona námitka jí nešla na vrub, jelikož ještě nebyla platným členem GPA, a proto se snažila vytěžit z dané situace co možná nejvíce. Podařilo se jí, že se tento spor dostal na agendu jednání Výboru o veřejných zakázkách, neboť bylo nutné najít kompromis mezi členstvím Tchaj-wanu a uspokojením čínské strany. Vyřešit tento spor však nebylo lehké. Užití názvosloví konkrétních institucí uvedené v Příloze I. muselo být pro právní vymahatelnost totožné s názvy, které se běžně používají v terminologii tchajwanského kontextu. Možností tedy bylo, že by se k dokumentu pod čáru uvedla poznámka, že uvedená terminologie nemá žádný podpůrný vliv na otázku tchajwanské suverenity. Nicméně na Tchaj-wanu v té době vládla pro nezávislost orientovaná DPP, která začala měnit svá stanoviska ohledně účasti v mezinárodních organizacích. Pouhá účast již nebyla považována jako dostačující a začal být kladen důraz na vyobrazování Tchaj-wanu jako suverénního státu. Změna měla přijít s přeměnou statusu funkční suverenity na mezinárodní právní suverenitu. Proto vláda na Tchaj-wanu nepřijala návrh Výboru o veřejných zakázkách, neboť by to podrývalo současné snažení tchajwanské vlády o získání většího mezinárodního uznání (Winkler, 2013, s. 305).

V roce 2006 předložili po jednáních zástupci USA a EU návrh obecného rozhodnutí, ve kterém je zmíněno, že jakákoliv terminologie užitá v souvislosti s GPA nemá přímý vliv na určení míry suverenity separátních celních území. Následně byl tento návrh přijat jako

rozhodnutí GPA/87:

„S ohledem na názvosloví a další pojmy používané v rozhodnutí o přistoupení k dohodě, včetně dodatků a příloh, které byly poskytnuty delegací zastupující žádost separátního celního území, berou smluvní strany na vědomí, že názvosloví a další použitá terminologie byly užity pouze za účelem zajištění jasnosti při definování závazků v rámci přistoupení k dohodě. Strany také berou na vědomí, že jakákoliv názvosloví a jiné používané pojmy nemají důsledky na suverenitu.“⁴⁴

Nicméně stále zůstával problém, jak toto rozhodnutí implementovat na případ Tchaj-wanu. Vláda na Tchaj-wanu totiž velmi striktně odmítala tlak, kterému ve WTO čelila. Nebylo přípustné, aby WTO rozhodovalo, zdali je Tchaj-wan suverénním státem, či nikoliv. Vláda též musela čelit silnému tlaku opozice proti připojení se ke GPA ze strany domácích výrobců, neboť ti se obávaly, že by zveřejňování a možnost vstupu zahraničních společností při zadávání veřejných zakázek, mohlo silně ohrozit jejich konkurenceschopnost. Ačkoliv byly tyto obavy naprosto oprávněné, Taipei využívala těchto tlaků jako páku pro argumentaci na obou stranách tvrdila, že nemůže dojít k žádným kompromisům. Chen Shui-bian ujistil, že náklady vzniklé nepřipojením se k dohodě nepřekročí benefity plynoucí z možnosti ochránit tchajwanskou suverenitu (Winkler, 2013, s. 306).

Připojení se Tchaj-wanu ke GPA přestávalo být stálým tématem na oficiálních zasedáních GPA, nicméně na neformální úrovni diskuze stále pokračovaly. Byly v nich vzaty v potaz pozice obou států, Číny i Tchaj-wanu, i když samotní představitelé se při jednáních tváří v tvář nepotkali (Winkler, 2013, s. 295). K viditelné změně došlo až při další změně vlády na Tchaj-wanu, kdy se k moci dostal Ma Ying-jeou reprezentující stranu Kuomintangu. V listopadu roku 2008 zaslal Tchaj-wan svou finální nabídku, která byla komisí přijata jako GPA/96. V Příloze I. bylo v poznámce pod čarou uvedeno:

„Pouze v angličtině. S ohledem na seznam subjektů, vztahující se k příslušným dokumentům upravujícím způsoby připojení se k Dohodě o vládních

---

⁴⁴ MODALITIES OF ACCESSION TO THE AGREEMENT ON GOVERNMENT PROCUREMENT [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:-Qdl8fR4nsgJ:https://docsonline.wto.org/dol2fe/Pages/FormerScriptedSearch/directdoc.aspx%3FDDFDocuents/t/PLURI/GPA/87.DOC+>

zakázkách(GPA).“⁴⁵

Poznámka pod čarou sice nemířila přímo na GPA/87, nicméně jistá spojitost tam existovala. Tchaj-wan tedy přece jen dospěl ke kompromisu, neboť nechtěl být mezi členy dohody vnímán jako problémový. Připojení Tchaj-wanu ke GPA vešlo v platnost 15. června 2009.⁴⁶

---

⁴⁵ *AGREEMENT ON GOVERNMENT PROCUREMENT DONE AT MARRAKESH ON 15 APRIL 1994: Transmission of certified true copy of the terms of accession of the Separate Custom Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen, and Matsu notification of accession* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:-70SNGa0MlgJ:https://docsonline.wto.org/dol2fe/Pages/FormerScriptedSearch/directdoc.aspx%3FDFFDocuments/t/WT/LET/647C1.doc+>

⁴⁶ *ACCESSION OF THE SEPARATE CUSTOMS TERRITORY OF TAIWAN, PENGHU, KINMEN AND MATSU* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:jBspULsti80J:https://docsonline.wto.org/dol2fe/Pages/SS/DirectDoc.aspx%3Ffilename%3Dt%253A%252Fpluri%252Fgpa%252F100.doc%26+>

4. Dodržování pravidel WTO Čínou

Nevole Číny ke společnému členství s Tchaj-wanem ve Světové obchodní organizaci vzbuzuje otázku, zdali se Čína nepokouší nějakým způsobem Tchaj-wanu jeho bytí v organizaci znepříjemnit. Světová organizace díky smlouvám, které členské státy uzavírají, disponuje určitým množstvím pravidel, které musí země v rámci svého jednání v organizaci dodržovat. Pokud by došlo k porušení těchto pravidel, je poškozená země oprávněna využít mechanismů, které by měly poškozující stát donutit změnit své jednání, případně sankcionovat.

4.1. Pravidla jednání ve WTO

Světová obchodní organizace reprezentuje místo, kde se sejdou zástupci členských států, aby se pokusili najít řešení společných obchodních problémů. Cílem WTO je pomoci nastolit mezi státy dialog. Tyto snahy vedou k otevření trhu a nastolení jednotných tarifních podmínek pro všechny členy organizace, zároveň však v případě potřeby chrání členské státy, pokud jejich zájem vede k ochraně domácího spotřebitele.

Veškeré aktivity WTO vychází z dohod, podepsaných členskými státy. Tyto úmluvy je zavazují k dodržování hospodářské politiky podle sjednaných podmínek. Následně pak musí WTO dohlédnout na implementaci těchto pravidel do praxe. Organizace si zakládá na dodržování transparentnosti při uplatňování pravidel a opatření, které mezi sebou členské státy sjednaly. V případě, že by došlo ke konfliktu v důsledku nedodržování těchto pravidel, má členský stát řadu možností, jak se v takovém případě díky mechanismům řešení obchodních sporů bránit.

Struktura organizace podle úrovně pravomocí je rozdělená do čtyř hladin. První, nejnižší hladinu, tvoří výbory a pracovní skupiny, které byly zřízeny jako výkonné orgány WTO jednotlivých oblastí obchodu. Tyto oblasti obchodu jsou na vyšší úrovni reprezentovány Radou pro obchod se zbožím, Radou pro obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví a Radou pro obchod se službami. Druhou úroveň pravomocí zajišťuje generální rada složená

z představitelů jednotlivých členských zemí. Tato rada přebírá funkce nejvyššího orgánu, kterým je ministerská konference, v době, kdy neprobíhají její schůze. K těm dochází jednou za dva roky a v rámci nich se rozhoduje o problematických otázkách týkajících se všech multilaterálních obchodních dohod. Administrativním záležitostem se v organizaci věnuje sekretariát WTO v jehož čele stojí generální ředitel zvolený na 4 roky.

Rozhodování v organizaci probíhá na základě všeobecného jednomyslného konsenzu, jehož je docíleno formou debaty. V případě přijetí nového člena do organizace rozhodují členové formou volby. Mimo oficiální jednání probíhají na půdě WTO i neformální jednání, která jsou svolávána k přípravě na jednání oficiální.

Mezi základní principy, na kterých je založena většina obchodních dohod pod záštitou WTO, patří:⁴⁷

- *Nediskriminace* – Země by neměla zvýhodňovat své obchodní partnery oproti jiným, stejně tak by neměla zvýhodňovat vlastní výrobky, služby a státní příslušníky oproti jiným zemím.
- *Otevřenost* – Omezování obchodních překážek a jejich odstraňování je jedním ze způsobů, jak podpořit obchod. Tyto bariéry zahrnují cla a opatření, kterými jsou zákazy a kvóty pro dovoz určitých produktů.
- *Předvídatelnost a transparentnost* – Zahraniční společnosti, investoři a vlády by měli mít jistotu, že země nebude libovolně měnit úroveň obchodních bariér. Pokud je zaručena stabilita a předvídatelnost vývoje omezení, jsou podpořeny investice, jsou vytvářena nová pracovní místa a spotřebitelé mohou využívat výhod volného trhu při výběru nejvýhodnějších cen.
- *Větší konkurenceschopnost* – Pravidla organizace se snaží podchytit, co je spravedlivé a nespravedlivé a jak mohou v problémových situacích vlády reagovat.

---

⁴⁷ UNDERSTANDING THE WTO: What we stand for [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/what_stand_for_e.htm

Silným prvkem v této snaze zamezit nekalým praktikám, kdy země vyváží zboží pod cenou za účelem získání většího tržního podílu, je retroaktivní zavedení dodatečných cel, které zemi poskytuje náhradu způsobených škod.

- *Ochrana rozvojových zemí* – Poskytnutí přechodného období pro rozvojové země, tak aby se mohly dostatečně přizpůsobit komplikovanějším procesům.
- *Ochrana životního prostředí* – Dohody WTO dovolují členským státům přijmout opatření nejenom za účelem ochrany životního prostředí, ale i veřejného zdraví či rovnováhy živočichů a rostlin. Nicméně tato opatření nesmí být užita jako prostředek protekce domácího trhu vůči zahraničním subjektům.

Aby jednotliví členové organizace mohli vymáhat svá práva v rámci stanovených pravidel, byl zaveden důsledný systém námitkového řízení. Úprava, kterou se toto řízení řídí, je uvedena v dokumentu Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů (DSU).⁴⁸ V dokumentu je popsán průběh takového řízení včetně harmonogramu přesných postupů. K námitkovému řízení se přistupuje v okamžiku, kdy dojde k porušení nějaké z dohod v rámci WTO.

Celý tento proces zastřešuje Orgán pro řešení sporů (Dispute Settlement Body).⁴⁹ Pravomocí tohoto orgánu je stanovení tzv. panelu, což je skupina odborníků, zajišťující kontrolu nad probíhajícími spory. Úkolem takového panelu je stížnost prozkoumat a navrhnout řešení. Na konci sporu pak panel vydává rozhodnutí, kterými se členské země musí řídit. Pokud by došlo k situaci, že se členské země rozhodnutím panelu řídit nebudou, nemá organizace kromě sankcí žádné prostředky, kterými by je k tomu mohla donutit.

Na základě podmínek uvedených v Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů probíhají

---

⁴⁸ *A Unique Contribution, WTO* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/disp1_e.htm

⁴⁹ *Řešení obchodních sporů v rámci WTO* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/wto-reseni-obchodnich-sporu-7178.html>

na počátku sporu mnohdy i několikaměsíční neformální konzultace, při kterých se strany snaží nalézt přijatelné řešení sporu. V případě, že se strany nedohodnou na společném řešení, může poškozená strana požádat o formální jednání. V této fázi sporu mohou strany požádat o pomoc generálního tajemníka WTO. V případě selhání oficiálních jednání je dalším stupněm podání žádosti o vytvoření panelu. Panel vytvoří celkem tři návrhy řešení. První návrh obsahuje popis faktů a argumentů. Druhý návrh již obsahuje závazná zjištění a závěry, ke kterým se zúčastněné strany mohou vyjádřit. Závěrečnou zprávu obdrží jak strany sporu, tak členové WTO.⁵⁰

V případě, že se prokáže, že došlo k porušení nějaké dohody v rámci WTO, je vydáno doporučení o uvedení situace v soulad s pravidly WTO. Orgán pro řešení sporů poté rozhodnutí přijme, nebo zamítne. Obě strany se pak k rozhodnutí mohou odvolat. V okamžiku, kdy je potvrzeno rozhodnutí panelu, dochází k implementaci doporučených řešení stranou, která spor prohrála.

4.2. Vzájemné obchodní spory

Hned z kraje členství obou států ve WTO došlo k několika obchodním sporům částečně motivovaným čínsko-tchajwanskou otázkou suverenity. V roce 2002 Čína iniciovala antidumpingové vyšetřování nejprve kvůli dovozu válcované oceli a následně i kvůli dovozu polyvinyl-chloridu. V obou případech byl mezi vyšetřovanými i Tchaj-wan. Následně pak Čína přijala ochranná opatření proti dovozu několika typů oceli, což se znovu přímo dotklo Tchaj-wanu, neboť se jedná o významného vývozce oceli do Číny. Při zahájení antidumpingových vyšetřování a zavádění ochranných opatření se Čína snažila rozdělit jednání s Tchaj-wanem a ostatními vyšetřovanými do dvou úrovní. Jejím cílem bylo vyčlenit Tchaj-wan z oficiálních jednání a celý proces s ním vést v rámci neformálního jednání o průmyslových otázkách. Takovýto způsob manipulace však Tchaj-wan jednoznačně odmítl (Hui-Wan, 2005, 742). V okamžiku, kdy se Tchaj-wan dožadoval řádného dodržení pravidel, Čína znovu argumentovala, že nemůže přistoupit k formálnímu jednání s Tchaj-wanem, dokud nebude vyřešena otázka „jedné Číny“ (Pearson, 2006, s. 248). Po několika upozorněních čínské zastoupení zaslalo retroaktivní nótu pro obě dvě projednávaná

---

⁵⁰ *The process — Stages in a typical WTO dispute settlement case: The panel stage.* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/disp_settlement_cbt_e/c6s3p1_e.htm

antidumpingová vyšetřování (Winkler, 2013, s. 300).

Zde se setkáváme s dalším případem nerespektování podmínek při jednání v rámci WTO. Oba dokumenty byly naspány v čínštině, namísto jiného oficiálního jazyka organizace. Dalším specifickým bylo, že Čína záměrně pozměnila název adresáta těchto dokumentů, kterým nebyl „Chinese Taipei“ jakožto člen WTO, ale „China Taipei“ (Hui-Wan, 2005, s. 749). Jednalo se tedy o jasnou provokaci a narážku na otázku postavení Číny a Tchaj-wanu ve WTO. Později Čína upustila od antidumpingového vyšetřování a v případě válcované oceli zavedla pouze ochranná opatření.⁵¹

Nekorektní způsob jednání ze strany Číny nicméně nadále pokračoval při jednáních o již zmíněných ochranných opatřeních na dovoz oceli. Čína opakovaně ignorovala svoji povinnost informovat Tchaj-wan o probíhajících setkáních s ostatními zainteresovanými členy. V takové situaci Tchaj-wan poslal protest přímo oficiálnímu zastoupení Číny ve WTO do Ženevy, nicméně se mu nedostalo žádné odpovědi.

V listopadu 2002 Tchaj-wan pohrozil, že využije mechanismů námitkového řízení v rámci WTO, pokud s ním Čína nezačne jednat podle předpisů stanovených organizací a vyžádal si zapojení do konzultací ohledně zavedení ochranných opatření. Čína pod pohrůžkou zareagovala pozitivně a zaslala Tchaj-wanu oznámení v angličtině, kde zemi zve ke společnému jednání. Nicméně se znovu v oznámení vyhnula správnému označení země a v oslovení zvolila název „Ekonomická a obchodní kancelář (Economic a Trade office)“, tedy stejný termín jako ten, který užívaly v organizaci Macao a Hong Kong (Winkler, 2013, s. 299). Dalším specifickým jednání byl i fakt, že první formální setkání obou členů v rámci WTO neprobíhalo v ústřední budově organizace, ale v jednom ze ženevských hotelů, a znovu se nejednalo v žádném z oficiálních jazyků organizace, nýbrž v čínštině. Následně pak Čína zrušila navazující jednání, neboť tak reagovala na další protest, který podal Tchaj-wan k sekretariátu WTO (Pearson, 2006, s. 254). Tyto znaky nespolupráce byly ještě umocněny situací během prezidenství Chen Shui-biana, stejně tak jako změnou vedení komunistické

---

⁵¹ Chen, Tain-Jy (2007) "WTO Commitments by Taiwan and (China and the Domestic Consequences," in Julian Chang and Steven M. Goldstein (eds.) *Economic Reform and Cross-Strait Relations: Taiwan and China in the WTO*. Singapore: World Scientific, pp. 43-72

strany v Čínské lidové republice.

Na otázku změny Čínské politiky vůči Tchaj-wanu existuje mnoho pohledů. Některé z nich prezentují zejména možnosti Tchaj-wanu v organizaci. Tchaj-wan, ale i ostatní země začaly namítat, že způsob, kterým Čína jedná, hrubě porušuje směrnice stanované organizací (Pearson, 2006, s. 256).

Nicméně to neznamenal, že by Čína upustila od svého stanoviska ohledně tchajwanské suverenity. Výhodou Tchaj-wanu bylo, že mohl o probíhajících sporech dát velmi hlasitě najevo. Díky mechanismům řešení sporů ve WTO mohl Tchaj-wan zviditelnit nestandardní vztahy mezi oběma zeměmi. Samotné postavení Tchaj-wanu by v tomto sporu posilovalo povahu jeho suverenity a tomu se chtěla Čína za každou cenu vyhnout.

Pokusy o jednání s Čínou na stejné úrovni v mezinárodní organizaci pro ni byl jasným signálem, že Tchaj-wan chce zdůraznit svou funkční suverenitu a přiblížit se k úplné právní suverenitě. Silná kritika čínských způsobů při jednání donutil zemi zmírnit svůj postup vůči Tchaj-wanu. Nicméně ani toto obměkčení čínské politiky nezměnilo její silné přesvědčení, že by snad Tchaj-wan měl být rovnoprávným členem v organizaci (Winkler, 2013, s. 301).

Čína není schopna polevit ze svého přesvědčení o „jedné Číně“ a pouze obměňuje prostředky, jak zdůraznit, že Tchaj-wan je součástí její integrity. Čína sice přestala odmítat formální kontakt s Tchaj-wanem, nicméně nadále využívá prostředků, kterými podryvá jeho suverenitu. Používání stejného označení jak pro Tchaj-wan, tak pro svá separátní území Macao a Hong Kong a zaslání oznámení v čínském jazyce spíše než v jazyce WTO jsou pro Tchaj-wan jasnými diskriminačními projevy (Hui-Wan, 2005, s. 751). Jinými slovy, respektování podmínek WTO by nemělo být chápáno jako usmiřující krok Číny k tchajwanskému členství. I přes to, že Čína přijme jistou formu funkční suverenity Tchaj-wanu, stále to bude ona, kdo disponuje mezinárodní právní suverenitou a Tchaj-wan bude její součástí.

V roce 2006 Tchaj-wan poprvé využil antidumpingového a ochranného opatření WTO vůči Číně, a to v otázce dovozu ručníků (Winkler, 2013, s. 301). V tomto případě byl spor zaštiťován přímo pravidly WTO a přispěl tedy k přímé interakci mezi Tchaj-wanem a Čínou.

Tchaj-wan oficiálně informoval čínskou misi při WTO o svém vyšetřování a požádal o zahájení formálních konzultací v Ženevě. Ještě před Ženevou se v březnu 2006 dostavila delegace z ministerstva obchodu Čínské lidové republiky na veřejné slyšení do Taipei.⁵² První ženevské setkání se poté konalo v červnu roku 2006, tedy 4 roky od posledního oficiálního setkání obou stran. Při těchto jednáních čínská strana zdůraznila, že ochranná opatření považuje za diskriminační, ale je ochotna přijmout antidumpingové opatření.⁵³ Kromě setkání v Taipei a v Ženevě se ještě Ministr financí Čínské republiky vypravil do Číny, aby v rámci vyšetřování zjistil, jaká je běžná cena ručníků u dvou čínských výrobců.⁵⁴ Výsledkem bylo, že tchajwanská vláda uvalila retroaktivně vysoká cla na čínské ručníky.

Čína se znovu chtěla vyhnout negativním důsledkům, které by mohl tento spor přinést, pokud by se mu dostalo větší pozornosti jak na úrovni WTO, tak v médiích. Proto v první řadě nezpochybnila uvalení vysoké daně na dovoz ručníků, neboť by to v opačném případě mohlo znamenat, že by se spor dostal k vyšším instancím ve WTO a mohlo by to znovu rozvířit debatu o postavení Tchaj-wanu ve WTO. Čína se dále obávala negativní reakce obyvatel Tchaj-wanu, neboť zde byla tato kauza omílána v médiích jako „Ručníková válka“. Proto by čínský postoj mohl být vnímán jako snaha omezit nebezpečí zhoršení její reputace na Tchaj-wanu.⁵⁵

Čína byla ochotna vyřešit tento obchodní spor, který byl považován za poškozování zájmů tchajwanských výrobců. S cílem uklidnit situaci na Tchaj-wanu projevila Čína vstřícný krok a dokonce akceptovala přemrštěné celní sazby jako formu benefitu pro lokální tchajwanské výrobce ručníků.⁵⁶

---

⁵² HO, Jessie. *Trade protectionism offers only a short-term solution* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.taipeitimes.com/News/biz/archives/2006/03/10/2003296655>

⁵³ Taipei, Beijing officials tackle towel tussle at WTO [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.taipeitimes.com/News/biz/archives/2006/06/24/2003315421>

⁵⁴ Decision on Chinese towel imports due next week [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.taipeitimes.com/News/biz/archives/2006/03/08/2003296348>

⁵⁵ HUANG, Jewel. Chen, Lu, Su set to join DPP march [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2006/03/16/2003297616>

⁵⁶ LAGUE, David. Taiwan takes on China in WTO [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2006/04/04/business/worldbusiness/04iht-wto.html>

Od tohoto sporu mezi sebou Čína i Tchaj-wan řešily mnoho obchodních sporů pod záštitou WTO. Není ovšem žádného důkazu, že by tyto spory byly nadále motivovány otázkou tchajwanské suverenity. Čína se v těchto sporech snažila vystupovat smířlivě, aby nebylo ohroženo její úsilí vypadat jako pravidla dodržující člen. Zároveň se však snažila udržet tyto spory na nízké úrovni jednání, neboť si Peking uvědomil, že to je jediný způsob, jak tím nezdůrazňovat tchajwanskou suverenitu ve WTO. Od roku 2008 s počátkem předsednictví Ma Ying-jeoua a nástupem vlády strany Kuomintangu, která byla pro uvolňování napjatých vztahů mezi Čínou a Tchaj-wanem, byla země také zdrženlivá v možnostech využívání obchodních sporů s cílem posílit své mezinárodní postavení. Obchodní spory se pak opravdu držely na úrovni obchodních jednání a nebyly zneužívány k politizaci otázky tchajwanské suverenity (Winkler, 2013, s. 302).

4.3. Otázka zákazu dovozu čínského zboží na Tchaj-wan

Čínská neochota spolupracovat v nastavení společných obchodních podmínek s Tchaj-wanem ve WTO se prokázala v absenci reakce na zákaz dovozu velkého množství čínského zboží na Tchaj-wan. Jelikož Tchaj-wan i Čína vstoupily do organizace téměř ve stejnou dobu a neproběhlo mezi nimi jednání o nastavení obchodních podmínek, které jinak musí každý žadatel podstoupit se členy organizace zvlášť (Winkler, 2013, s. 302). Nicméně pro oba státy platí pravidlo „doložky nejvyšších výhod“ (the most favourite nation), neboť ani jedna ze stran nepožádala o udělení speciální výjimky.⁵⁷

V roce 2011 čítal seznam výrobků zakázaných dovážet z Číny na Tchaj-wan přibližně 2100 položek.⁵⁸ I když tento počet stále klesá, neboť rok před tím to bylo 2700 produktů a tchajwanská vláda tento list stále přezkoumává, nebyl tento seznam stále ještě úplně zrušen (Chang a Goldstein, 2007, s. 60). Čína tento seznam soustavně kritizuje, nicméně stále je pro zemi výhodnější zůstat trpělivou, neboť by stejně neměla v důsledku zákazu dovozu přístup k těmto segmentům tchajwanského trhu. Jedinou alternativou pro Čínu by pak bylo formálně napadnout tento seznam u WTO, čímž by však vzbudila velkou míru pozornosti, které se dlouhodobě ve sporech s Tchaj-wanem snaží vyhnout.

⁵⁷ *URUGUAY ROUND AGREEMENT: Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/04-wto_e.htm

⁵⁸ Bureau of Foreign Trade, Ministry of Economic Affairs, ROC, 2012; European Chamber of Commerce Taipei, 2011:32-34)

Faktem podtrhujícím funkční suverenitu Tchaj-wanu v otázce zákazu dovozu čínských výrobků na Tchaj-wan je, že navzdory čínským nárokům na mezinárodní právní suverenitu Čína nemá žádné prostředky, jak ovlivnit tchajwanskou vládu, ačkoliv se záležitost přímo týká čínských obchodních zájmů (Chang a Goldstein, 2007, s. 193).

4.4. Současný stav

Od ledna roku 2002 prošlo námitkovým řízením WTO 272 sporů. Čína se těchto sporů účastnila ve 165 případech, nicméně ve 119 z těchto sporů vystupovala jenom jako třetí strana.⁵⁹ To znamená, že se nejedná ani o stěžovatele, ani o respondenta, nicméně se daná problematika nějakým způsobem země dotýká a stává se tak účastníkem řízení.⁶⁰ V dalších 33 případech stála Čína na straně respondenta. Z těchto 33 případů 11 skončilo vzájemnou dohodou. V dalších 15 případech Čína přijala od Orgánu řešení sporů doporučené nařízení. Posledních 7 sporů je stále v určité fázi námitkového řízení. Poslední námitka, které Čína v organizaci čelí, byla vznesena 11. února 2015 Spojenými státy americkými. Spojené státy namítají, že čínská vláda přijala opatření, která podporují část svého exportního průmyslu a porušuje tím tak Dohodu o subvencích a vyrovnávacích opatřeních. V současné době je námitka ve fázi ustanovení panelu, který se tímto sporem bude zabývat.⁶¹

Ve 13 případech pak Čína stála na straně stěžovatele. Pouze jeden z těchto sporů se podařilo vyřešit vzájemnou dohodou obou stran, ostatní spory musely být vyřešeny prostřednictvím námitkového řízení a ustanovení panelu. V současné době jsou v řízení tři spory. Poslední spor byl předložen Čínou 8. dubna 2015 a týká se na tarifního omezení ze strany Evropské Unie na dovoz čínského drůbežího masa.

---

⁵⁹ *Chronological list of disputes cases in WTO* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_status_e.htm

⁶⁰ *REPERTORY OF APPELLATE BODY REPORTS: Third Party Rights* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/repertory_e/t8_e.htm

⁶¹ *DISPUTE SETTLEMENT: DISPUTE DS489: China — Measures Related to Demonstration Bases and common Service Platforms Programmes* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds489_e.htm

Zajímavým zůstává i fakt četnosti čínské účasti v námitkovém řízení. Od 1. 1. 2008 se totiž Čína, ať už jako stěžovatel či respondent, zúčastnila z celkového počtu 130 sporů rovných 25, což je spolu se Spojenými státy, které se zúčastnily rovněž 25 sporů, nejvyšší číslo ze všech členských států. Daný fakt nejspíše reflektuje skutečnost, že se v současné době jedná o dvě největší ekonomiky světa.

Tchaj-wan se za stejnou dobu aktivního členství ve WTO zúčastnil celkem 90 sporů, z toho v 85 sporech vystupoval jako třetí strana. Ve zbylých pěti sporech stál Tchaj-wan na straně stěžovatele. Znamená to tedy, že za své skoro 14 let dlouhé členství nepodal žádný ze členů WTO podnět k námitkovému řízení vůči Tchaj-wanu. Ve všech z těchto pěti případů dospěl Tchaj-wan ke společnému řešení hned v první fázi rozhovorů, tudíž nemuselo být využito následných mechanismů námitkového řízení. Respondenty tchajwanské stížnosti chronologicky byly: Spojené státy, Indie, Evropské společenství, Kanada a Indonésie.⁶² S posledním jmenovaným započal Tchaj-wan jednání 12. února 2015 a jejich problém se týkal ochranných opatření uvalených na dovoz některých tchajwanských výrobků z kovu a oceli.⁶³

Spory za dobu společného členství ve WTO. Dále viz. tabulka 1.⁶⁴

	SPORY CELKEM	JAKO STĚŽOVATEL	JAKO RESPONDENT	VE STAVU DISKUZÍ	VYTVOŘEN PANEL
ČÍNA	46	13	33	15	31
TCHAJ-WAN	5	5	0	3	2
ČLENOVÉ CELKEM	249	X	X	109	140

⁶² *MEMBER INFORMATION Separate Customs Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen and Matsu (Chinese Taipei) and the WTO* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/chinese_taipei_e.htm

⁶³ *DISPUTE SETTLEMENT: DISPUTE DS490: Indonesia — Safeguard on Certain Iron or Steel Products* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds490_e.htm

⁶⁴ *Chronological list of disputes cases in WTO* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_status_e.htm

5. Závěr

Přítomnost Tchaj-wanu ve WTO je pro Čínu opravdovým trnem v oku. Její dlouhodobé mezinárodní snažení prokázat, že je jediným legitimním zástupcem čínského národa, tím je výrazně podkopáno. Už samotné intenzivní pokusy znemožnit Tchaj-wanu úplné členství stály Čínu mnoho úsilí, jež však v roce 2002 přišlo vniveč. Zajímavým momentem přístupových jednání byl i do jisté míry zoufalý čínský požadavek na změnu názvu přistupujícího Tchaj-wanu na „China's Separate Custom Teritory of Taiwan, Penghu, Kinmen and Matsu,“ který nejdůležitější členové organizace v čele se Spojenými státy razantně odmítli. Následně pak mezinárodní společenství rozhodlo, že za přijetí určitých kompromisů nevidí důvod, proč by se Tchaj-wan jakožto Chinese Taipei nemohl stát členem WTO.

Tchaj-wan se rozhodl respektovat skrze WTO požadavky Číny, jež odmítaly jeho vstup do organizace pod svým legitimně vnímaným názvem Čínská republika či Tchaj-wan a jež místo něj prosazovaly označení Chinese Taipei jako období k neutrálně znějícímu „Separate Customs Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen and Matsu.“ Rovněž musel akceptovat, že ačkoliv měl všechny náležitosti pro vstup splněné daleko dříve, do organizace mohl vstoupit až po Číně. Tímto na první pohled nepodstatným požadavkem byla podpořena čínská dominance v organizaci.

Na základě kapitoly o případu Modré knihy je patrné, že i vrcholní představitelé organizace se mnohdy snaží vyjít Číně vstříc na úkor Tchaj-wanu. Z uvedeného textu dále vyplývá, že došlo k jednání, které poškozovalo Tchaj-wan jakožto člena organizace. Podmínky, za kterých země vstoupila do WTO, měly být jasně definovány během předvstupových jednání a jakékoliv změny, ať už by se týkaly jen názvu stálé mise, či jejího titulování, jeví se jako vůči Tchaj-wanu nekorektní.

Nicméně je důležité si uvědomit, že celý spor se týká jen Číny a Tchaj-wanu a WTO se stala spíše jakýmsi jeho nešťastným prostředníkem. Jak se ukázalo na problematice volby čínského soudce, i Tchaj-wanu vyšla WTO vstříc, když zemi poskytla záruky, které jí garantovaly, že přítomnost čínského soudce nijak neovlivní objektivnost ve sporech, v nichž by byl Tchaj-wan účastníkem. Významný krok, který upevňuje stabilní pozici členství Tchaj-wanu ve WTO, představuje připojení se k Dohodě o veřejných zakázkách. Nejedná se totiž o samozřejmost pro všechny členy WTO, nýbrž zde musí být splněna určitá specifická kritéria.

Pozice Tchaj-wanu ve WTO se tedy jeví jako stabilní a až na malé výjimky můžeme konstatovat, že je se zemí v rámci organizace nakládáno jako s kterýmkoliv jiným jejím členem. Potvrdil jsem tím tak svoji první hypotézu. Nejdůležitějším kritériem, které považuji za určující pro stabilitu členství v organizaci, je svobodné zapojení se do námitkového řízení jakožto jedné z nejsilnějších pravomocí Světové obchodní organizace.

Během samotného členství se Tchaj-wan ukázal jako nekonfliktní člen, který dodržuje pravidla stanovená WTO. Vzhledem ke svým možnostem se pětkrát zúčastnil úvodní fáze námitkového řízení, z nichž ve většině případů došlo po vzájemných konzultacích k vyřešení společného sporu.

Druhá polovina mé práce byla věnována samotnému vztahu Číny a Tchaj-wanu v organizaci. Hlavním cílem bylo zaměřit se na společná jednání při obchodních a jiných sporech, které by mohly doložit nestandardní způsoby ze strany Číny. V úvodu této části práce jsem prezentoval základní principy WTO, které musí každá členská země respektovat. Z těchto principů považuji v souvislosti se zkoumanou problematikou za nejvíce relevantní princip *Nediskriminace*, *Otevřenosti* a *Transparentnosti*. Jak se později ukázalo v rámci několika sporů, které mezi sebou obě dvě země měly, byly právě tyto tři principy nejvíce zpochybněny. Už díky samotnému faktu, že Čína odmítá jakkoliv jednat s tchajwanskými zástupci na oficiální úrovni, je zřejmé, že dochází k porušování principu *Nediskriminace*.

Jak bylo dále na příkladech uvedeno, i samotné chování reprezentantů čínských zájmů by se dalo považovat za nestandardní a v rozporu s principem *Otevřenosti*. Stanovování si neformálních schůzek v prostorách mimo úřední budovy WTO, jednání v jazyce, který není

oficiální pro běžné jednání v rámci organizace a neinformování o konání formálních schůzí jsou jasným důkazem toho, že Čína v jistých případech porušuje standardní a formální způsoby jednání nastolené pravidly organizace.

Ačkoli se na základě prezentovaných skutečností může zdát vyvrácení mé druhé hypotézy jako nevyhnutelné, přináší zpracovaná data naprosto neočekávané a zásadní zjištění. Jak již bylo na základě první hypotézy zjištěno, Tchaj-wan má v organizaci stejnou pozici jako kterýkoliv jiný člen. To jest, že může využívat stejných výhod i nástrojů jako všichni ostatní. To samé se ovšem nemůže říct o Číně. Jak jsem již výše uvedl, za rozhodující kritérium stability a samotné funkčnosti členství v organizaci považuji možnost účasti v námitkovém řízení, které je využíváno v případě porušení obchodních dohod v rámci WTO. Naprosto paradoxní situace však nastává v případě Číny, země nejčastěji využívající tento mechanismus. Není totiž možné, aby tento prostředek obrany použila proti Tchaj-wanu. A to z velmi prostého důvodu. Čína by tím jednoduše přiznala, že je pro ni Tchaj-wan rovnocenným a suverénním partnerem. Přiznala by tím tedy něco, co se celou dobu svého společného členství ve WTO snaží popřít.

Proto se v souvislosti s prezentovanými skutečnostmi, domnívám, že se i nadále Čína ve vlastním zájmu bude snažit vyhnout oficiálním sporům s Tchaj-wanem, udržovat status quo a bude pokračovat pouze v přípustné formě sabotáže tchajwanského členství v organizaci. Je zde tedy možné vidět pozitivní vliv WTO jakožto mezinárodní organizace, nicméně ne z její podstaty, ale ze specifické situace, která nastala právě v případě těchto dvou zemí. Je zřejmé, že společné obchodní zájmy vedou země ke spolupráci, díky které se zintenzivňuje společná debata zúčastněných států, včetně Číny a Tchaj-wanu. Nicméně v žádném případě nemůžeme brát ono zlepšení vztahů jako absolutní. Na oficiální vládní úrovni a mimo půdu WTO můžeme jen velmi těžko očekávat přesahující pozitivní vliv této organizace.

Summary

Based on presented facts it may seem that to refuse my second hypothesis is inevitable. Nevertheless processed data delivers completely unexpected and crucial finding. Based on confirmation of the first hypothesis it has been established that Taiwan has the same position in the organization as any other member. It means that he can use the same tools and gain benefits as anyone else member. However, it can't be said the same thing about China.

As the most important and decisive criterion of functionality and stability of membership in the organization I consider the possibility of participating in the trade dispute settlement which is used in case of violation of trade agreements within the WTO. Thus, in case of China arise absolutely paradoxical situation. Country that uses this mechanisms the most can't use it against Taiwan. Because of a very simple reason, China simply wouldn't admit that for it is Taiwan equal and sovereign partner. China wouldn't admit something what it tries to deny its whole joint membership in the WTO.

Therefore, in the context of presented facts, I believe that it will be Chinese own interest to continue whit effort to avoid formal disputes with Taiwan, to maintain the status quo. It is therefore possible to see the positive impact of WTO as an international organization, however, not by its natural existence, but from a very specific situation that occurred precisely in case of these two countries. It is obvious that the common business interest leads the countries to cooperation and common dialog, including Taiwan and China. However, in no case we can consider improvement of relations as absolute. We can hardly expect a positive impact beyond the official government level and among land of WTO.

Seznam zdrojů

Tištěné zdroje:

KEOHANE, Robert O. *After hegemony: cooperation and discord in the world political economy*. Princeton: Princeton University Press, c1984, ix, 290 s. ISBN 0691022283.

KARLAS, Jan. „Liberalismus a velké teorie mezinárodních vztahů“. *Mezinárodní vztahy*, 2004, vol. 39, No. 2, 5-19

DAMM, Jens a Paul LIM. *European perspectives on Taiwan*: Wiesbaden: Springer VS, 2012, 257. ISBN 3531185802.

SEHNÁLKOVÁ, Jana, KUČERA, Ondřej. *Taiwan's Participation in International Organizations: Obstacles, Strategies, Patterns?*. s.147-169.

CHANG, Julian a Steven M GOLDSTEIN. 2007. *Economic reform and cross-strait relations: Taiwan and China in the WTO / editors, Julian Chang, Steven M. Goldstein*. Hackensack, NJ: World Scientific, xiii, 377 p. ISBN 978-981-2568-540.

CHEN, Tain-Jy (2007) "WTO Commitments by Taiwan and (China and the Domestic Consequences," in Julian Chang and Steven M. Goldstein (eds.) *Economic Reform and Cross-Strait Relations: Taiwan and China in the WTO*. Singapore: World Scientific, pp. 43-72.

Yang, Connie Guang-Hwa (2007) "The Legal and Political Implications of Taiwan's WTO Accession," in Julian Chang and Steven M. Goldstein (eds.) *Economic Reform and Cross-Strait Relations: Taiwan and China in the WTO*. Singapore: World Scientific, pp. 73-118.

Taiwan's Application to GATT/WTO: Significance of Multilateralism for an Unrecognized State. *International Journal of Social Economics*, 2004, 31.3: 318-320.

Elektronické zdroje:

WINKLER, Sigrid. „Mainland China and Taiwan Face to Face in the WTO: A 10-Year Rollercoaster Ride.“ *Asian Journal of Social Science* 41, 287-311

GERTLER, Jeffrey L. *What China's WTO Accession is All About* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://siteresources.worldbank.org/INTRANETTRADE/Resources/Gertler.pdf>

SNYDER, Charles. *Supporters in US more pessimistic* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2003/05/31/2003053380>

WANG, WWC. *How can Taiwan Enter the United-Nations-History, Issues, and Approaches* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: https://facultystaff.richmond.edu/~vwang/publications/can_taiwan_enter_un.pdf

Chang, Y. Kurt. „Special 301 and Taiwan: a case study of protecting United States intellectual property in foreign countries." *Nw. J. Int'l L. & Bus.* 15 (1994): 206-230.

HUI-WAN, By Cho Hui-wan. *Stick to the name Taiwan knows* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2003/10/24/2003073152>

JOHNSTON, Alastair I a Robert S ROSS. 2006. *New directions in the study of China's foreign policy*. Stanford, Calif.: Stanford University Press, xvi, 482 p. ISBN 978-080-4753-623.

2006. PEARSON, Margret M. *China in Geneva: Lesson from China's early years in the World Trade Organisation*. Stanford: Stanford University Press.

Yang, Connie Guang-Hwa (2007) "The Legal and Political Implications of Taiwan's WTO Accession," in Julian Chang and Steven M. Goldstein (eds.) *Economic Reform and Cross-Strait Relations: Taiwan and China in the WTO*. Singapore: World Scientific, pp. 73-118.

FENG, Hui. 2006. *The politics of China's accession to the World Trade Organization: the dragon goes global* [online]. New York: Routledge, xiv, 202 p. [cit. 2015-05-10]. ISBN 978-041-5369-213. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=Ab-FXgsUlu4C>

HUI-WAN, Cho. China-Taiwan Tug of War in the WTO, Hui-Wan Cho, *Asian Survey* Vol. 45, No. 5 (September/October 2005) University of California Press, pp. 736-755 <http://www.jstor.org/stable/10.1525/as.2005.45.5.736>

Pearson, Margaret M. (2006) "China in Geneva," in Alastair Iain Johnston and Robert S. Ross (eds.) *New Directions in the Study of China's Foreign Policy*. Stanford, CA: Stanford University Press, pp. 242-275.

Pasha L. Hsieh. "Facing China: Taiwan's Status as a Separate Customs Territory in the World Trade Organization" *Journal of World Trade* 39.6 (2005): 1195-1221. Available at: http://works.bepress.com/pasha_hsieh/2

Taiwan's Application to the GATT: A New Urgency with the Conclusion of the Uruguay Round [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.repository.law.indiana.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1038>

Oficiální dokumenty:

DOHA WTO MINISTERIAL 2001: MINISTERIAL DECLARATION [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm

WTO [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/chinese_taipei_e.htm

Rezoluce OSN č. 2758 [online]. In: . [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/327/74/IMG/NR032774.pdf?OpenElement>

Agreement on Government Procurement: What is the GPA? [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/gp_gpa_e.htm

Communication from the People's Republic of China, L/6635 [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/gatt_docs/English/SULPDF/91480075.pdf

WTO NEWS: 2001 PRESS RELEASES [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/news_e/pres01_e/pr253_e.htm

MODALITIES OF ACCESSION TO THE AGREEMENT ON GOVERNMENT PROCUREMENT [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:-Qdl8fR4nsgJ:https://docsonline.wto.org/dol2fe/Pages/FormerScriptedSearch/directdoc.aspx%3FDDFDocuments/t/PLURI/GPA/87.DOC+>

To authorize extension of nondiscriminatory treatment to the People's Republic of China. 2000. In: *One Hundred Sixth Congress. of the. United States of America*. Dostupné také z: <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c106:H.R.4444>:

General Agreement on Tariffs and Trade 1994: XXVI. Article XXIV [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/analytic_index_e/gatt1994_09_e.htm

The process — Stages in a typical WTO dispute settlement case: The panel stage. [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/disp_settlement_cbt_e/c6s3p1_e.htm

A Unique Contribution, WTO [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/disp1_e.htm

GATT Council (1992) "Minutes of Meeting Held in the Centre William Rappard on 29 September- 1 October 1992, C/M/259.

Minutes of Meeting Held in the Centre William Rappard on 29 September 1992, C/M/259 [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/gatt_docs/English/SULPDF/91660003.pdf

Internetové zroje:

Mezi Čínou a Tchaj-wanem bylo po 60 letech obnoveno přímé letecké spojení [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/39029-mezi-cinou-a-tchaj-wanem-bylo-po-60-letech-obnoveno-prime-letecke-spojeni/>

Taipei Times [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: www.taipeitimes.com

2001-. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2015-05-10].

Řešení obchodních sporů v rámci WTO [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/wto-reseni-obchodnich-sporu-7178.html>